



# Hogeschool Rotterdam

## Hbo-bacheloropleiding Verloskunde

### Beperkte opleidingsbeoordeling



## Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Verloskunde van Hogeschool Rotterdam. De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van Hogeschool Rotterdam is samengesteld. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling* van de NVAO (22 november 2011) en het *NQA Protocol 2012 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 6 en 7 september 2012.

Het visitatiepanel bestond uit:

Dhr. prof. dr. J. van der Velden (voorzitter, domeindeskundige);

Mw. M.P.C. Embo MSc (domeindeskundige);

Mw. J.M. Betlem (domeindeskundige);

Mw. dr. D. Joosten-ten Brinke (toetsdeskundige);

Mw. J.A.M. van Ham (studentlid).

Mw. ir. M. Dekker-Joziase, auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

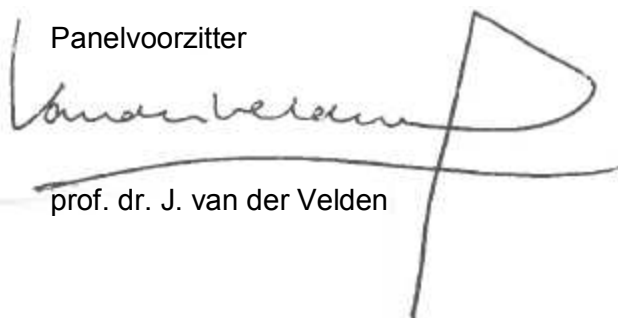
Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2012*.

Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen. Het visitatiepanel bezoekt in vrijwel dezelfde samenstelling ook de andere twee verloskunde-opleidingen (te Maastricht en Amsterdam/Groningen). Per bezoek neemt een ander studentpanellid deel, die onafhankelijk is van de te bezoeken opleiding.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 5 november 2012

Panelvoorzitter



prof. dr. J. van der Velden

Panelsecretaris



ir. M. Dekker-Joziase



## Samenvatting

De opleiding Verloskunde van de Hogeschool Rotterdam leidt verloskundigen op voor de volle breedte van het vakgebied. Verloskundigen worden opgeleid voor de eerstelijns zorg en hebben goed oog voor samenwerking in de ketenzorg (health care). In de visie client centred care staan de belangen en behoeften van de cliënt centraal in het verloskundig handelen. De opleiding bestaat al 130 jaar en is sinds 2008 onderdeel van de Hogeschool Rotterdam. De opleiding heeft een instroombeperking en telt jaarlijks 60 instromers. Studenten moeten een gerichte (landelijke) selectieprocedure doorlopen.

Het panel oordeelt positief over de kwaliteit van de opleiding. Met het nieuwe curriculum wordt goed ingespeeld op de ontwikkelingen in het beroep en het werkveld.

Onderzoeksgerichtheid, Evidence Based Practice en de relatie met het praktijkopleiden hebben duidelijk meer aandacht gekregen. De opleiding kan daarmee de kanttekeningen die het panel plaatst bij de onderzoeksvaardigheden van de afgestudeerden uit het oude opleidingsprogramma en de toetsing, in de komende jaren aanpakken.

Het panel heeft een enthousiast team aangetroffen dat zich goed en gericht inzet voor de vernieuwingsslag. De scholing en investering in het personeel is daarbij een blijvende voorwaarde.

### *Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties*

Het panel beoordeelt standaard 1 als **goed**.

Het panel oordeelt dat de opleiding een duidelijk en actueel beeld heeft van de wettelijke eisen en (landelijke en internationale) uitgangspunten voor het beroep van verloskundige. De opleiding sluit met haar visie aan op de ontwikkeling naar 'totale verloskunde' met aandacht voor ketenzorg. Dit is duidelijk verwerkt in het opleidingsprofiel en de doelen passen bij het gewenste bachelorniveau en de hbo-oriëntatie. Op landelijk niveau participeert de opleiding actief bij de opstelling van het nieuwe beroepsprofiel van de KNOV. De verbreding van het vakgebied richting public health en klinische verloskunde wordt opgepakt. De opleiding heeft met haar connecties in het werkveld, met het Erasmus MC en binnen het landelijk overleg verloskunde voldoende mogelijkheden om ontwikkelingen tijdig te signaleren en waar nodig op te nemen in de eindkwalificaties.

### *Standaard 2: Onderwijsleeromgeving*

Het panel beoordeelt standaard 2 als **voldoende**.

Het panel komt tot de conclusie dat de opleiding haar curriculum vernieuwt en daarmee aansluit op de ontwikkelingen in het werkveld. In de eerste drie studiejaren is dit zichtbaar doorgevoerd. Het vierde studiejaar is nog gebaseerd op de oude opzet. In het nieuwe curriculum zijn de leerlijnen en met name de onderzoeksleerlijn versterkt en meer herkenbaar gemaakt. Er is meer balans tussen theorie en praktijk en studenten ervaren een betere balans tussen de integrale projecten en het ondersteunende onderwijs. Het panel is van mening dat de vereiste kennis, kunde en attitude aanwezig zijn in het onderwijsprogramma. Specifieke onderwerpen zijn opgenomen in de thematische opdrachten en daarvoor worden waar nodig gastdocenten ingezet.

Het panel ziet dat er een verschil is tussen het oude en het nieuwe curriculum. Evidence Based Practice wordt nu duidelijk gedurende het hele programma behandeld, zodat studenten kunnen groeien in hun EBP-rol. Ook onderzoeksvaardigheden worden gedurende de jaren meer opgebouwd, geoefend en uitgebreid. De rode draden in het onderwijsprogramma zijn meer zichtbaar voor studenten en docenten. Studenten komen in aanraking met actuele ontwikkelingen en gebruiken actuele literatuur.

De opleiding werkt aan de versterking van de kwaliteit van stageplaatsen en de begeleiding en beoordeling van studenten in de praktijk. De opleiding is bezig met de opzet van een digitaal systeem waarin de kenmerken van de stagepraktijken worden vastgelegd. Daarmee kan de koppeling tussen stageplaats en stagiair beter worden. Gezien de omvang van de stages (bijna de helft van het curriculum) is dat een belangrijk punt. Ook ten aanzien van het bezoeken van studenten tijdens hun stages wordt gewerkt aan intensivering van de begeleiding en beoordeling over de stages heen. Dit wordt gewenst door studenten. Aandachtspunt is het voldoen aan de vraag naar meer gevarieerde stageplaatsen in de volle breedte van het beroepsprofiel. De opleiding heeft brede contacten in zowel de eerste als tweedelijns verloskunde en zal moeten investeren in het optimaal benutten van de beschikbare stageplaatsen.

De opleiding werkt aan geleidelijke versterking van het docententeam qua opleidingsniveau, onderzoekservaring en qua diversiteit. Er wordt geïnvesteerd in scholing (master) en ontwikkeling van EBP-vaardigheden. Het team heeft een goede samenstelling qua vakinhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische ervaring.

De faciliteiten zijn sinds de vorige visitatie verbeterd. De samenwerking met het Erasmus MC heeft een positieve invloed. Met de recente verhuizing binnen de hogeschool is het voor de betrokkenen nog wennen, maar er wordt meerwaarde ervaren om te kunnen aansluiten bij andere gezondheidszorgdisciplines.

Het panel is van mening dat studenten met het vernieuwde opleidingsprogramma in staat zijn om de beoogde competenties te realiseren. Dit geldt in mindere mate voor het huidige vierde jaar dat op oude uitgangspunten was gebaseerd. Het panel heeft de uitvoering en resultaten van het vernieuwde vierde jaar nog niet kunnen beoordelen. Wel constateert het panel dat de opleiding stevige inzet toont bij de verdere doorvoering van de vernieuwingen en de nodige versteviging van het docententeam.

### *Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties*

Het panel beoordeelt standaard 3 als **voldoende**.

Alles overziend constateert het panel dat zij niet in de volle breedte tevreden is over de afstudeerwerken uit het oude programma. Daar tegenover staat dat studenten een pittig studieprogramma doorlopen waarbij zij voortdurend binnenschools en buitenschools worden getoetst op hun kennis, inzicht en handelingsbekwaamheid. In die toetsing kunnen toetscriteria en registratie van beoordelingen worden versterkt. Het feit dat de huidige vierdejaars niet stevig zijn getraind in het uitvoeren van onderzoek is duidelijk zichtbaar in de afstudeerwerkstukken. Ook de begeleiding van docenten bij inkadering en uitvoering van de afstudeeronderzoeken had scherper kunnen zijn.

Tegelijkertijd ziet het panel dat de opleiding zich bewust is van de knelpunten uit het oude curriculum en pakt zij de knelpunten uit de oude situatie gericht aan. De onderzoeksleerlijn,

de aandacht voor EBP en de summatieve toetsing zijn versterkt. Studenten uit jongere generaties bevestigen dit. Deze lijnen zullen ook verder moeten worden doorgetrokken naar de portfolio-opzet en assessments. De opleiding kan daarbij strakker insteken op begeleiding bij afstudeeronderzoek en complete registratie van beoordelingen in de portfolio's. Het panel beoordeelt de vernieuwingsintenties van de opleiding als zeer positief. Het management investeert in scholing van docenten en kwaliteitsborging van het toetsstelsel. Onder docenten heeft het panel duidelijk draagvlak aangetroffen voor doorvoering van de vernieuwingen. Op basis hiervan adviseert het panel de ingezette vernieuwingslijnen stevig door te zetten en daar qua personeel en randvoorwaarden stevig op in te zetten. De context in de samenwerking met Kenniskring en Erasmus MC bieden een goede voedingsbodem. De opleiding sluit met haar visie aan op de ontwikkelingen in het werkveld en de vraag naar breed opgeleide verloskundigen. Het panel is van mening dat het nieuwe curriculum daar goed bij aansluit en dat dit de verdere ontwikkeling van het vierde jaar zal ondersteunen. De opleiding heeft daarvoor ook genoeg connecties met het regionale werkveld. De overtuiging dat de opleiding ook in voorgaande jaren handelingsbekwame verloskundigen heeft afgeleverd die gewild zijn in het beroepenveld, is doorslaggevend voor een positief oordeel.





## Inhoudsopgave

<b>1</b>	<b>Basisgegevens van de opleiding</b>	<b>11</b>
<b>2</b>	<b>Beoordeling</b>	<b>15</b>
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	15
	Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	17
	Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten	29
<b>3</b>	<b>Eindoordeel over de opleiding</b>	<b>39</b>
<b>4</b>	<b>Aanbevelingen</b>	<b>41</b>
<b>5</b>	<b>Bijlagen</b>	<b>43</b>
	Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding	45
	Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma	47
	Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	49
	Bijlage 4: Bezoekprogramma	55
	Bijlage 5: Bestudeerde documenten	59
	Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	61
	Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid	63



# 1 Basisgegevens van de opleiding

## Administratieve gegevens van de opleiding

1. Naam opleiding in CROHO	Verloskunde
2. Registratienummer opleiding in CROHO	34134
3. Oriëntatie en niveau	hbo bachelor
4. Aantal studiepunten	240 EC
5. Afstudeerrichting(en)	Geen
6. Variant(en)	Voltijd
7. Locatie(s)	Rotterdam, Rochussenstraat 198
8. AD-programma*	Nvt
9. Registratienummer AD in CROHO	Nvt
10. Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO	Vorige visitatie: 24 mei 2007 Besluit NVAO: 14 november 2007
11. Code of conduct	Hogeschool Rotterdam, geregistreerd sinds 19 mei 2006

\*) Associate Degree, indien van toepassing

## Administratieve gegevens van de instelling

12. Naam instelling	Hogeschool Rotterdam
13. Status instelling	Bekostigd
14. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Gepland voorjaar 2013

## Kwantitatieve gegevens over de opleiding

### 1. In- door- en uitstroomgegevens van de laatste zes cohorten\* (%)

Startjaar cohort	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Propedeuserendement na 1 jaar						52	51	66
Propedeuserendement na 2 jaar				70	63	74	75,4	
Diploma na 4 jaar	64	67	45	26	58			
Diploma na 5 jaar	94	88	72	88				
Uitval	3	6	1	<12%				

\* De cijfers van voor 2008 zijn afkomstig uit de administratie van de toenmalig Verloskunde Academies Rotterdam. De cijfers vanaf cohort 2009 zijn afkomstig uit de administratie van de Hogeschool Rotterdam. De gegevens voldoen aan de eisen die de NVAO stelt.

### 2. Gerealiseerde docent-studentratio

De opleiding heeft 23 docenten (14,4 fte) in dienst. De opleiding telt 200 studenten. De docent-studentratio is 1:13,9. De hogeschoolnorm bedraagt 1:25. De afwijking van de hogeschoolnorm komt voort uit de overgang van de opleiding van zelfstandige stichting naar inbedding in de hogeschool. Een geleidelijke aanpassing aan de hogeschoolnorm wordt beoogd middels natuurlijk verloop.

3. Gemiddeld aantal contacturen<sup>1</sup> per fase van de studie (een fase kan bijvoorbeeld aangegeven worden in reguliere studie jaren, de stage en de afstudeerperiode).

Contacttijd studiejaar 2012-2013	Exclusief praktijkbegeleiding in stage	Hogeschoolnorm exclusief praktijkbegeleiding in stage
Jaar 1	519	580
Jaar 2	333	580
Jaar 3	237	320
Jaar 4	276	280

Voor 2008 zijn de gegevens afkomstig van de SROV/VAR administratie. In 2008 zijn alle studenten ingeschreven bij Hogeschool Rotterdam in de propedeusefase, waardoor de administratie gegevens niet betrouwbaar zijn.

Tot 2008 functioneerde de opleiding zelfstandig als Stichting Rotterdamse Opleiding tot Verloskundige (SROV) en viel wettelijk onder het ministerie van VWS, evenals de twee andere opleidingen verloskunde in Nederland. Na het besluit om de opleidingen verloskunde over te hevelen naar het ministerie van OCW, is de Rotterdamse opleiding deel gaan uitmaken van de Hogeschool Rotterdam (per 1 augustus 2008). In de huidige overgangssituatie heeft de opleiding nog een te hoog docent-studentratio.

In 2007 is een samenwerkingsverband opgericht van de Hogeschool Rotterdam en het Erasmus Medisch Centrum. Daarin zijn ondergebracht de bacheloropleiding Verloskunde, de masteropleiding Physician Assistant gericht op klinische verloskunde (PA-KV) en het Kennis- en Onderzoekscentrum.

Het onderdeel onderzoek is per januari 2012 vormgegeven in de Academische Werkplaats als onderdeel van het Kenniscentrum Zorginnovatie. De Academische Werkplaats sluit aan bij grootschalig onderzoek, zoals het Rotterdamse programma 'Klaar voor een kind'. Ook wordt onderzoek gedaan naar de wensen en behoeften van het regionale werkveld. Het onderzoek is gericht op de hele keten van verloskundige zorg.

De VAR is mede-initiatiefnemer, samen met de andere twee verloskunde opleidingen, van het landelijke midwifery consortium en het Midwifery Research Network Netherlands (MRNN). In 2008 is het initiatief tot oprichten van de MRNN tot stand gekomen vanuit de onderzoekskoördinatoren van de drie verloskunde opleidingen. In 2011 is formeel gestart met de MRNN als orgaan, waarin de opleidingen ieder afzonderlijk voor 0,1-0,2 fte participeren.

#### **Vorige visitatie: TNO 2007**

In 2007 heeft de opleiding de Toets Nieuwe Opleiding goed doorstaan. De opleiding werd geschetst als een zelfbewuste opleiding die zich duidelijk richt op het hbo-bachelor niveau en niet over de volle breedte wil uitbreiden naar een hbo+-niveau. De nadruk lag bij het verloskundige zelfstandig handelen in de eerstelijns. Aandachtspunten waren: de afstemming van de binnen- en buitenschools component, de aandacht voor EBM en onderzoek en de opleidingsspecifieke voorzieningen. De opleiding heeft deze punten meegenomen in de ontwikkeling van het nieuwe curriculum.

<sup>1</sup> De opleiding hanteert als definitie voor 'contactuur': een klokkuur waarin er sprake is van fysieke aanwezigheid van en interactie met een docent. Zelfstudie-uren, oefentijd en stagetijd waarbij geen docent van de opleiding aanwezig is, tellen niet mee als een contactuur.

De opleiding is in 2009 een nieuw curriculum gestart, met meer aandacht voor de doorlopende leerlijn EBP/onderzoek. In het onderwijs en de toetsing wordt meer aandacht ingebracht voor de praktijkgerichte en integrale benadering, met als doel studenten meer probleemoverstijgend te leren denken en werken. Dit is in 2012 tot en met het derde studiejaar doorgevoerd. In 2012-2013 zal ook het vierde jaar volgens het nieuwe curriculum draaien.



## 2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3.

### Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

*De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.*

#### *Bevindingen*

De Hogeschool Rotterdam sluit met haar bacheloropleiding Verloskunde aan op de (inter) nationale (wettelijke) eisen die aan verloskundigen in hun beroepsuitoefening worden gesteld. De verloskundige heeft een medisch beroep met titelregistratie (Wet BIG), valt onder het tuchtrecht en EU-erkenning. De afgestudeerde verloskundige betreedt de arbeidsmarkt als zelfstandig beroepsbeoefenaar met autonome beslissingsbevoegdheid. Dit stelt hoge eisen aan de borging van de eindkwalificaties. Het grootste deel van de eindkwalificaties ligt daarom wettelijk vast en deze zijn ook verwerkt in het, door de verloskunde opleidingen opgestelde, landelijke opleidingsprofiel. Dit profiel is gevalideerd door de KNOV<sup>2</sup> (2007). Het opleidingsprofiel voldoet aan de EU-eisen voor de vakinhoud en stageomvang en refereert daarbij aan de uitgangspunten van de WHO (World Health Organisation) en het ICM (International Confederation of Midwives). Het landelijke beroepsprofiel (2005) is voornamelijk gericht op de eerstelijns verloskunde en wordt momenteel vernieuwd met aandacht voor drie thema's: academisering, integrale verloskunde en public health. Het nieuwe beroepsprofiel zal in 2013 uitkomen. De opleiding Verloskunde gaat actief deelnemen aan de werkgroep van de KNOV die het nieuwe opleidingsprofiel opstelt. De opleiding incorporeert aspecten van de nieuwe thema's reeds in haar eigen visie en programma, bijvoorbeeld de aandacht voor client centred care, ketenzorg, public health en multidisciplinaire samenwerking. De setting binnen Hogeschool Rotterdam en de samenwerking met de Erasmus MC bieden daartoe mogelijkheden.

Het oude curriculum (het huidige vierde studiejaar) is gebaseerd op het landelijke beroepsprofiel uit 2005 en het landelijke opleidingsprofiel uit 2007, met twaalf competenties verdeeld over drie domeinen: reproductieve zorg, professionalisering van het beroep en organisatie van de verloskundige zorg. Deze competenties zijn gekoppeld aan beroepstaken en beroepsrollen.

De kennisbasis is opgebouwd rond de kerntaken van risicoselectie, (wettelijke) standaarden en richtlijnen en de basisbegrippen en centrale principes uit relevante sociaalwetenschappelijke disciplines.

---

<sup>2</sup> KNOV: Koninklijke Nederlandse Organisatie van Verloskundigen.

In 2012 heeft een landelijke werkgroep dit verder uitgewerkt tot een landelijke body of knowledge (BoKS). Deze zal mede centraal staan in de bijstelling van de verloskunde opleidingen in 2013.

Het nieuwe curriculum is gebaseerd op het in 2008 aangescherpte competentieprofiel, met daarin verwerkt het KNOV-beroepsprofiel en de ontwikkelingen in het beroep, bijvoorbeeld meer marktwerking, een veranderende zorgvraag, en grotere inzet op preventie en evidence based handelen.

De opleiding richt zich met haar visie en profilering voor het nieuwe curriculum op public health, multidisciplinair werken vanuit een cliëntgerichte benadering en het samenwerken in de ketenzorg. Dit komt tot uiting in de 'client centred care' die centraal staat in het verloskundig handelen. De verloskundige volgt de cliënt in haar behoefte aan zorg, ook als deze buiten de eerstelijnszorg verder gaat. De verloskundige moet daarbij bewust zijn van de grenzen aan het eigen handelen. Deze uitgangspunten staan centraal in het nieuwe curriculum.

Het nieuwe competentieprofiel is gevalideerd door de beroepenveldcommissie van de opleiding, bestaande uit een gynaecoloog, eerstelijns verloskundigen en een tweedelijnsverloskundige. Landelijk is het opleidingsprofiel van 2007 gevalideerd door de KNOV en door middel van een werkveldraadpleging.

Uit een interne audit (uitgevoerd door auditcommissie van de hogeschool) bleek dat de competentie onderzoeken goed was verankerd maar weinig expliciet herkenbaar was. Daarop is 'onderzoeken' (praktijkgericht onderzoek) expliciet in de competenties benoemd. Evidence based handelen komt tot uiting in de items waarop het hbo-niveau wordt beschreven. Studenten moeten hun handelen kunnen onderbouwen vanuit (vak)literatuur en bewezen concepten en standaarden.

In 2009 is gestart met de invoering van het nieuwe curriculum op basis van dit competentieprofiel, met elf competenties (bijlage 1). De competenties zijn in een competentieboekje uitgewerkt naar handelingscriteria, producten/resultaten met productcriteria. De competenties worden op drie niveaus getoetst: aspirant, kandidaat en startbekwame verloskundige. Studenten moeten het bereiken van ieder niveau voor iedere competentie aantonen in competentie-assessments.

De niveaus zijn gekoppeld aan hbo-criteria die samenhangen met de Dublin descriptoren. Het panel constateert uit de overzichten dat de Dublin descriptoren, evenredig verdeeld over het programma, zijn gekoppeld aan de eindkwalificaties en goed worden gedekt.

Ten aanzien van het verloskundig handelen in het domein van de reproductieve zorg ligt het niveau hoger (hbo+) dan startbekwaam, aangezien verloskundigen direct na afstuderen alle verloskundige handelingen volledig zelfstandig moet kunnen uitvoeren. De afgestudeerden zijn daarin volledig beroepsbekwaam.

De opleiding stelt dat haar visie 'client centred care' nog duidelijker kan worden verwoord naar docenten, studenten en het werkveld. Elementen zijn duidelijk in het onderwijs aanwezig, maar zijn minder expliciet verwoord in de competenties. De totale verloskunde wordt behandeld, getraind en beoordeeld in de praktijkstages en komt daarnaast tot uiting in



de eindfase waar studenten in praktijkgerichte onderzoeken van de Academische Werkplaats kunnen participeren. De Academische Werkplaats is een samenwerkingsverband tussen de hogeschool en het Erasmus MC. Studenten en docentonderzoekers nemen deel aan onderzoeken van het lectoraat Public Health met de associate lector Verloskunde of aan onderzoeken van de vakgroep Obstetrie van het Erasmus MC.

Via de Academische Werkplaats is een regionaal consortium ingericht voor Zuidwest Nederland voor onderzoek rondom zwangerschap en geboorte. Daarin participeert een groot deel van de verloskundige kringen, maatschappen gynaecologie en organisaties gericht op geboortezorg. Dit past bij het beroepspraktijkgericht karakter van de verloskunde opleiding en de visie van de opleiding gericht op ketenzorg.

### *Overwegingen en conclusie*

Het panel constateert dat de opleiding haar competentieprofiel baseert op de landelijke en internationale standaarden en de afspraken voor het verloskunde beroep. In 2008 heeft een actualisatie plaatsgevonden waarin ontwikkelingen binnen de opleiding en in het beroep zijn opgenomen. Het panel vindt het competentieprofiel inhoudelijk relevant en passend voor het bachelorniveau (hbo+ niveau handelingsbekwaam verloskundige) en de beroepsgerichtheid. De opleiding sluit met haar visie aan op de ontwikkeling naar 'totale verloskunde' met aandacht voor ketenzorg. Daarbinnen staat de zorgvraag van de cliënt centraal. Het panel vindt deze visie passend bij de ontwikkelingen in het beroep en het zorgveld. De visie kan, met het nieuwe beroepsprofiel van de KNOV (in 2013) verder worden uitgewerkt. Het is positief dat de opleiding een toekomstverkenning uitvoert en op basis daarvan haar visie verder wil aanscherpen.

De opleiding heeft met haar connecties in het werkveld, met het Erasmus MC en binnen het landelijk overleg verloskunde, voldoende mogelijkheden om ontwikkelingen tijdig te signaleren en waar nodig op te nemen in de eindkwalificaties.

Het panel is van mening dat de eindkwalificaties van de opleiding inhoudelijk relevant zijn voor het verloskundig domein en passen bij het beoogde hbo-bachelor karakter van de opleiding. De opleiding staat open voor ontwikkelingen in het beroepenveld en eventuele aanpassingen.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

## **Standaard 2      Onderwijsleeromgeving**

*Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.*

### *Bevindingen*

#### Beschrijving van het programma

De opleiding Verloskunde is een vierjarig voltijds programma. Cursusjaar 1 is gericht op het normale fysiologische verloop van de zwangerschap, baring en kraambed.

Het tweede jaar is gericht op de risico's tijdens zwangerschap, baring en kraambed (risicoselectie) en op ketenzorg. Het derde jaar is gericht op preconceptiezorg en biedt verdieping in fysiologie, risicoselectie en ketenzorg, onder andere via praktijkervaring en casuïstiek die studenten vanuit de stage inbrengen. In jaar vier speelt professionalisering een grote rol, gericht op persoonlijke professionalisering, onderzoek en innovatie. Het programma heeft een concentrische opbouw, waarbij kennis en werkmodellen bij herhaling terugkomen in steeds complexere situaties. Vanaf het vierde kwartaal worden praktijkproblemen als integrale casus gepresenteerd. Bij integrale opdrachten verloopt de opbouw van taakgericht via probleemgericht naar strategisch gerichte opdrachten. De mate van voorstructurering en sturing neemt af. De opbouw en inhoud zijn, naar mening van het panel, helder beschreven in het *Inhoudelijk Opleidingskader*.

In het oude curriculum konden studenten in het vierde jaar een minor (9 EC) kiezen bestaande uit: de verdiepende minor lactatiekunde, een buitenlandstage of een zelfgekozen onderwerp. Voor de laatste twee moet de student een plan van aanpak ter goedkeuring voorleggen aan de examencommissie.

In het nieuwe curriculum sluit de opleiding aan bij de voorkeur van de hogeschool voor verbredende en multidisciplinaire minoren met een onderzoeksmatig karakter. De minoren moeten aansluiten bij het werkterrein van de lectoraten en bij actuele vraagstukken en (innovatieve) ontwikkelingen die in de regionale beroepspraktijk van belang zijn. Elke minor (30 EC) heeft een theoretisch deel en een praktisch deel (project) van elk 15 EC.

Studenten die een honoursprogramma volgen, kunnen deelnemen aan Innovation Labs, dit zijn programma's rond een actueel complex vraagstuk dat een multidisciplinaire aanpak vereist.

## Inhoud van het programma

### *Relatie tussen de beoogde eindkwalificaties en de inhoud van het programma*

Het opleidingsprofiel is uitgewerkt in elf competenties. Deze worden gerealiseerd in zes beroepstaken (prenatale, natale en postnatale zorg, integrale zorgverlening, organisatie van de zorg en professionalisering) en getoetst op de drie niveaus van de hbo-kenmerken (gerelateerd aan de Dublin descriptoren). Dit is helder uitgewerkt in de competentiematrix, het *Inhoudelijk Opleidingsplan* en het toetsplan van de opleiding. Voor studenten is er een compactere beschrijving in het competentieboekje. De opleiding werkt met voorgrond- en achtergrondcompetenties. De eerste staan centraal en zijn verplichte toetsonderdelen. De tweede spelen uitsluitend een rol bij het onderscheid naar goede of excellente beoordelingen.

Het panel vindt de opbouw herkenbaar. De competenties zijn gerelateerd aan de beroepsrollen van het KNOV-profiel en uitgewerkt naar handelingscriteria en criteria voor de producten/resultaten die studenten moeten leveren. Deze opzet is ook herkenbaar in de beschrijving van de onderwijseenheden in het *Inhoudelijke Opleidingskader* en in de handleidingen van de onderwijseenheden. Deze laatste zijn beschikbaar via N@tschool (Elektronische Leeromgeving) met vermelding van: de centrale beroepstaak, de niveaucriteria, de competenties, de kennis en kunde, de opdrachten, de te leveren producten, de (vak-) literatuurlijst, de werkvormen en de wijze van toetsing en toetscriteria.

De richtlijnen voor de afstudeerfase staan beschreven in de *Studiehandleiding 4<sup>e</sup> jaar Startbekwaam*.

De opbouw van het competentieraamwerk is helder voor studenten en docenten. Studenten geven aan dat zij een duidelijk overzicht hebben van het programma.

#### *Kennis en kunde*

De inhoud van het opleidingsprogramma wordt sterk bepaald door de kaders van de AmvB, de onderwijskundige uitgangspunten (zie hierna paragraaf Vormgeving), de verplichte kennis en kunde zoals vastgelegd in de BoKs en de haalbaarheid van de stageplanning.

Het opleidingsprogramma is sterk gehouden aan de wettelijke en beroepsmatige eisen.

Landelijke opleidingscompetenties zijn opgenomen in een de AmvB, met verplichting tot 100 studiepunten stage, waarvan 60 studiepunten in de zelfstandige verloskundige praktijk en 40 studiepunten in overige relevante sectoren en een voorgeschreven aantal verplichte verrichtingen. De verantwoording van deze 100 EC is beschreven in de *Handleiding Leren in de Praktijk*. De praktijkperioden variëren van lintstages (dag per week) ter oriëntatie op het beroep in de eerstelijnszorg en tweede/derdelijnszorg, een periode van vijf weken in de eerstelijns in het eerste jaar, periodestages (5 en 10 weken) in het tweede jaar in eerste en tweede/derdelijnszorg, twee stages van tien weken en een stage van vijf weken in het derde jaar in de eerste en tweede/derdelijns zorg en tien weken stage in het vierde jaar als zelfstandig verloskundige in de eerste lijn. Ook zijn er ketenzorgstages (echocentrum, zwangerschapseducatie en kraamzorgorganisatie) en een prikstage (vaardigheid in venapunctie en vingerprik).

Het onderwijs is ingericht rond thema's per kwartaal of periode. Binnen de thema's staan integrale groeps- en individuele PGW<sup>3</sup>-opdrachten centraal. De onderwijseenheden leveren de kennis en kunde noodzakelijk voor de opdrachten en bieden studenten ruimte voor oefening en training van kennis en vaardigheden. De verplichte kennis en kunde zijn sinds kort opgenomen in de BoKS en worden mede bepaald door de wettelijk verplichte verrichtingen. Met deze binnenschoolse basis gaan de studenten op stage om hun kennis en vaardigheden in de praktijk aan te scherpen en integraal toe te passen.

De opzet van het opleidingsprogramma is helder weergegeven in het *Inhoudelijk Opleidingskader* en in de beschrijvingen van de onderwijseenheden. Voor hoor- en werkcolleges schakelt men geregeld experts uit het werkveld in als gastdocent. Daarbij wordt aandacht besteed aan bijvoorbeeld de millenniumdoelen: het terugdringen van perinatale en maternale sterfte. Interactieve werkcolleges en workshops zijn meer toepassingsgericht. In casuïstiekbijeenkomsten leren studenten klinisch redeneren aan de hand van praktijkcases. Vaardigheden worden getraind in skillslabs met fantomen. In trainingen sociale vaardigheden wordt geoefend met medestudenten en met actrices. In het wereldcafé bespreken studenten en docenten thematieken gericht op visieontwikkeling en -onderbouwing. Onderzoeksvaardigheden zijn in de EBP- en onderzoekslijn opgenomen die wordt afgesloten in de afstudeeropdracht. EBP/onderzoek komt elk kwartaal aan de orde.

---

<sup>3</sup> PGW: Praktijkgericht Werken, combinatie van probleemgestuurd en projectmatig werken. Studenten werken aan integrale opdrachten gericht op een problematiek uit de verloskunde praktijk.

EBP is gericht op: wetenschappelijke literatuur zoeken in databases, artikelen beoordelen, niveaus in evidence, sturing van evidence op praktijk, onderzoeksmethodologie, eisen waaraan een onderzoeksvraag moet voldoen, richtlijnen voor onderzoeksozpetten, statistiek, zoeken naar en beoordelen van kwalitatief en kwantitatief onderzoek. In journalclubs bespreken studenten onderzoeksartikelen qua onderzoeksmethodiek en resultaten. In gesprekken bevestigen studenten dat in het nieuwe curriculum de onderzoeksvaardigheden gedurende het hele programma worden aangeleerd, bijvoorbeeld literatuurstudie bij iedere opdracht inbrengen als kennisbasis. In het oude curriculum lag voor onderzoeksvaardigheden het accent meer in het derde jaar, waarbij toepassing in een opdracht eerst in het vierde jaar plaats vond.

Het visitatiepanel heeft de onderwijseenheden en het gehanteerde onderwijsmateriaal ingezien en constateert dat het programma een heldere en stabiele opbouw heeft. Het nieuwe programma heeft een duidelijker opbouw dan het oude programma. De kennis en kunde wordt meer gedoseerd aangeboden rond de thema's. Er is een heldere opbouw van oriënterende naar meer complexe situaties. De balans tussen theorie en praktijk is voor studenten helder. Studenten moeten beide aspecten afwisselend inzetten en worden daarmee getriggerd om steeds verder voort te bouwen op eerder opgedane kennis en ervaring. Het panel is van mening dat er in het PGW een goede balans is tussen groepswork en individuele opdrachten.

De visie 'client centered care' vormt een rode draad in het programma. Studenten leren in opdrachten en stages de cliënt centraal te stellen en een casus te bespreken met ketenzorgpartners. In het vierde jaar is er bijvoorbeeld een opdracht gericht op overdrachtmomenten met aandacht voor de kwetsbaarheid van deze processen. Studenten leren daarin een actieve houding aan te nemen en om te gaan met belangentegenstellingen. Dit komt ook tot uiting in de projecten die studenten uitvoeren, bijvoorbeeld in jaar twee het project Projectmatig werken in de grote stad, waar zij in opdracht van een verloskundige praktijk een missie, visie en strategie formuleren.

### *Stages*

De stagepraktijk beslaat bijna de helft van het programma (100 EC). In de loop van de studie wordt het aandeel leren in de praktijk groter. Studenten formuleren hun eigen leerdoelen, afgeleid van de competentie-eisen en plan van aanpak voor de stages. Naast stages werken studenten aan projecten die voortkomen uit de beroepspraktijk. Dit bouwt op naar het afstudeerproject in het vierde jaar, waar studenten een praktijkprobleem onderzoeken (zie standaard 3).

Uit gesprekken met studenten en docenten constateert het panel dat studenten tevreden zijn over het leren in de praktijk. Tijdens de stages moeten zij de wettelijk verplichte verrichtingen behalen. Indien in de stagepraktijk van een student niet alle verrichtingen voorkomen, dan moeten studenten extra dagen stagelopen, soms in een meer geschikte stagesetting. Het kost moeite om alle studenten een tweeling- en een stuitbevalling te laten meemaken. De opleiding stelt dat zij daarvoor collectief ontheffing aanvraagt en deze studenten extra traint in simulaties met fantomen. Alle studenten doen een stuitbevalling in een gesimuleerde situatie. De opleiding stelt dat zij hiermee voldoet aan de EU-richtlijnen en eisen van de AmvB, alsook aan de afspraken met de andere verloskunde opleidingen in Nederland.

De mogelijkheid tot ontheffing in bovenstaande situatie is niet geheel duidelijk voor studenten, omdat de stuitbevalling als standaard beoordelingscriterium vermeld staat op de stagedocumenten. De opleiding stelt dat zij over deze aanpak overleg voert met de inspectie.

Ten aanzien van de stages constateert het panel op basis van gesprekken met praktijkvertegenwoordigers, studenten en docentbegeleiders nog een aantal punten die kunnen worden aangescherpt. In het tweede jaar volgen studenten een lintstage (dag per week) in de ziekenhuizen. Hierbij draaien studenten iedere keer in een ander behandelteam mee, waardoor het leereffect niet optimaal is. Studenten lopen liever een korte periode mee in een ziekenhuis om bepaalde casussen en behandelaars beter te kunnen volgen en bespreken.

Een tweede punt is de beschikbaarheid en spreiding van de stages. Deze wordt niet als optimaal ervaren. Stageplaatsen hebben een landelijke spreiding, wat met name bij lintstages problemen oplevert voor het op tijd aanreizen en mogelijk bijkomende overnachtingkosten. Studenten geven aan dat stageplaatsen meestal op tijd bekend zijn, maar niet altijd bij hun voorkeuren qua locatie en reisafstand passen. De opleiding let bij plaatsing op de voorkeuren van studenten en de match met autobezit en overnachtingsmogelijkheden. Dit is niet altijd sluitend en optimaal. Studenten worden gewezen op mogelijkheden tot vergoeding van reis- en verblijfkosten.

Een derde aandachtspunt is de kwaliteit van de stageplaatsen die sterk verschilt op het gebied van leeransen en begeleiding. De opleiding heeft geen tekort aan stageplaatsen. Wel is er een verschil, volgens studenten, in de kwaliteit en de wijze van begeleiding in de praktijk. De opleiding is zich daarvan bewust en biedt stagebegeleiders vier keer per jaar de cursus voor praktijkbegeleiding aan. In principe moet in iedere stagepraktijk minstens een verloskundige deze cursus hebben gevolgd. Ook in nascholingscursussen worden begeleiders gewezen op de stage-eisen en het nieuwe competentieprofiel.

Studenten geven aan dat zij in het stageleerproces graag systematischer een praktijkdocent zouden ontmoeten. De docent kan de praktijkbegeleider ondersteunen in het begeleidingsproces en tevens tussenpersoon zijn tussen student en begeleider indien zich onduidelijkheden of problemen voordoen. Ook zijn deze bezoeken ideale momenten om kennisbevraging en reflectie op competentieontwikkeling te uniformiseren tussen stagepraktijken. Alumni geven in gesprek met het panel aan dat de stagebezoeken niet altijd systematisch bij alle stages plaatsvonden, maar vaak afhankelijk waren van de prestaties van de student, alsook van de afstand van de stagepraktijk en de organisatorische mogelijkheden van de praktijkdocenten. De opleiding is zich bewust van dit kritiekpunt en onderneemt actie. Het uitgangspunt in het stagebeleid dat iedere student op stage wordt bezocht door de praktijkdocentbegeleider, is aangescherpt conform de richtlijnen in de handleiding Leren in de Praktijk. De praktijkdocent bespreekt het leerproces van de student en biedt begeleiding aan zowel de praktijkbegeleider als de student. De praktijkdocent is gekoppeld aan vaste praktijken/ziekenhuizen. Tevens is de opleiding bezig om met een meetinstrument de kwaliteit van de stages in kaart te brengen. Voorheen was er geen systematische controle van de kwaliteit van stageplekken. Wel werd en wordt na meerdere klachten een stagepraktijk, indien nodig, geschrapt. In het nieuwe curriculum is het stagebezoek aangescherpt.

### *Minor/major*

In het oude curriculum omvatte de minor 9 EC in studiejaar vier. Studenten konden kiezen voor de minor lactatiekunde of een buitenlandstage of een zelfgekozen onderwerp. In het nieuwe curriculum volgt de opleiding de richtlijnen van de hogeschool en worden in het vierde jaar verbredende en multidisciplinaire minoren (30 EC) aangeboden met een onderzoeksmatig karakter. De minoren sluiten aan bij de werkterreinen van de lectoraten en het kenniscentrum Zorginnovatie. De minoren sluiten aan bij actuele vraagstukken en (innovatieve) ontwikkelingen in de regionale beroepspraktijk. Studenten kunnen binnen het instituut kiezen voor de minoren: innovatieve zorg eerste en tweede lijn, een wetenschappelijke doorstroomminor, een minor internationalisering, een minor public health en wijkgerichte zorg of de minor verslavingszorg. Bij keuze van een andere minor moet de relatie tot de verloskunde en de aanpak van een onderzoek vooraf ter goedkeuring worden voorgelegd aan de onderwijsmanager. Deze beoordeelt of de inhoud niet overlapt met het Major programma van de student en geeft een positief of negatief advies. Vervolgens richt de student haar verzoek tot de examencommissie, die al dan niet de uiteindelijke goedkeuring geeft.

Uit gesprekken die het panel voerde, blijkt dat de beroeps- en praktijkgerichtheid aantrekkelijk zijn voor studenten. Met het onderzoeksgerichte karakter worden studenten voorbereid op de afstudeeropdracht in het vierde jaar. De afstudeeropdracht kan voortbouwen op een onderwerp uit de minor. Met de minor simultaan aan de afstudeeropdracht in het vierde jaar (oude setting), geeft dit veel studiedruk in de eindfase. Het panel constateert dat in het nieuwe curriculum de positie van de minor is verstevigd (voorafgaand aan de afstudeeropdracht in het vierde jaar) en meer is gekoppeld aan de onderzoeks- en praktijkleerlijn. Ook verruiming van de doorlooptijd geeft meer mogelijkheden tot verdieping van het onderzoek en het eigen maken van onderzoeksvaardigheden.

### *Studielast*

Uit documenten en gesprekken constateert het panel dat de opleiding een stevig programma heeft. Studenten ervaren geregeld een hoge studielast, met name als er naast stages nog andere onderwijsverplichtingen lopen. Vanuit evaluaties heeft de opleiding geconstateerd dat de studielast in het nieuwe curriculum niet optimaal was. Daarop zijn verbeteringen doorgevoerd en wordt de studielast beter verdeeld. Uit onderwijsevaluaties blijkt dat de tevredenheid van studenten de laatste jaren op het punt studielast is gestegen van 2,8 naar 3,2. Dit is een positieve ontwikkeling.

De opleiding voldoet met haar opzet aan de hogeschoolnormen voor contacturen. In het eerste jaar zijn er gemiddeld 18 contacturen per week, in het tweedejaar 16 uur, in het derde jaar 8 uur naast de stages en 14 uur in de andere kwartalen, in het vierde jaar zijn er 8 contacturen per week. De opleiding voldoet aan de studielastnormen van de hogeschool met een aantal contacturen van 544 uur in het 1<sup>e</sup> jaar, 383 uur in het 2<sup>e</sup> jaar, 287 uur in het 3<sup>e</sup> jaar en 280 uur in het vierde jaar.

In gesprekken met het panel gaven studenten aan in de eerste twee jaren twintig of meer uren per week aan zelfstudie en opdrachten te besteden. Het derde jaar wordt gedomineerd door stageperioden, waar student volle werkweken werken in de praktijk en een aantal blokken onderwijs volgt. Dit wordt als lichter ervaren in vergelijking met andere studiejaar.

In het vierde jaar wordt naast de stageperioden ook inzet gevraagd voor het afstudeeronderzoek en voor de crisisvaardigheidentoets en het performanceassessment. In het vierde jaar besteden studenten vaak meer dan een volle werkweek aan de studie. Daarmee is de totale studielast pittig te noemen.

### Vormgeving van het programma

#### *Didactisch concept en werkvormen*

Het opleidingsprogramma is conform de richtlijnen van de hogeschool opgebouwd naar het Rotterdams Onderwijs Model, met een kennisgestuurde, een praktijkgestuurde en een studentgestuurde leerlijn. In de kennisgestuurde leerlijn leren studenten de benodigde kennis, concepten, methodieken en vaardigheden. Praktijkgericht werken is de centrale methodiek, waarbij studenten werken aan integrale opdrachten en projecten in groepen of individueel. Studenten werken aan een beroepsproduct en selecteren de daarbij behorende criteria. Docenten vervullen de rol van tutor. Werkvormen die worden toegepast zijn divers: hoor- en werkcolleges, workshops, casuïstiekbijeenkomsten, vaardigheidstrainingen in skillslabs, trainingen sociale vaardigheden met soms inzet van actrices. In het wereldcafé discussiëren docenten en studenten over een actueel thema, samen met experts.

De EBP en de onderzoekslijn zijn opgenomen in de kennisgestuurde leerlijn. EBP onderzoek komt in ieder kwartaal aan de orde aan de hand van literatuursearch, beoordeling van wetenschappelijke en vakspecifieke artikelen, bespreking van niveaus van evidence, onderzoeksmethodologie, statistiek en het bespreken van kwalitatief en kwantitatief onderzoek. Besprekingen vinden plaats in de journalclubs. In de afstudeeropdracht werken studenten aan echte onderzoeksopdrachten uit de praktijk of van de Academische Werkplaats.

De praktijkgestuurde leerlijn omvat de stageperioden (100 EC). Op de stagewerkplek worden studenten begeleid door de verloskundige zorgverleners. Dit biedt studenten een brede ervaring in het beroep en prikkelt hen om de eigen competenties te ontwikkelen. Tijdens de terugkomdagen worden ervaringen besproken (bijvoorbeeld in workshops) en vindt intervisie plaats in het kader van studieloopbaancoaching. In de studentgestuurde leerlijn kan de student in zowel het eerste als tweede jaar 6 EC besteden aan keuzeonderdelen, passend binnen de competenties. Ook in opdrachten en in de afstudeeropdracht kunnen studenten eigen accenten aanbrengen. Studieloopbaanbegeleiding is onderdeel van de studentgestuurde leerlijn.

Het panel heeft de curriculumopzet en de onderwijsmaterialen bestudeerd en herkent daarin de gestelde opzet van het programma. Het onderwijs heeft een concentrische opbouw, waarbij kennis en werkmodellen geregeld terugkomen op diepere niveaus en in meer complexe situaties. In de eerste jaren leren studenten vooral probleemgericht te werken. In de latere jaren komt het accent meer te liggen op projectmatig werken. Bij integrale opdrachten verloopt de opbouw van taakgericht via probleemgericht naar strategisch gericht. De mate van voorstructurering en sturing neemt af en studenten worden meer en meer zelf verantwoordelijk voor hun leerproces.

Uit gesprekken met het management en docenten blijkt dat de afstemming van de leerlijnen een blijvend punt van aandacht is met de invoering van het nieuwe curriculum. De koppeling tussen ondersteunende vakken en de centrale projecten wordt geregeld aangepast. In de EBP-lijn worden vaardigheden meer geleidelijk aangeleerd en zijn meer herhalingen ingebouwd. Studenten zijn daar nu meer tevreden over.

### *Begeleiding van studenten*

Jaarlijks worden, vanwege de landelijke instroombeperking, maximaal 60 studenten toegelaten. Studenten doen voor de poort al mee aan de landelijke selectieprocedure. Ze worden geselecteerd op basis van een schriftelijke toets (landelijk), een samenwerkingsopdracht en een motivatiegesprek met docenten en studenten van de gekozen locatie. De instroom bestaat voor 30 procent uit vwo'ers, 50 procent uit havisten en 20 procent overig.

Ondanks de selectie is de uitval van studenten redelijk hoog (15-35%). De meeste uitval vindt plaats in het eerste studiejaar. De redenen zijn divers: zwaarte studie, tegenvallende praktijkervaring, verkeerd beroepsbeeld, combinatie studie - privé (meer moeders in de opleiding).

De opleiding investeert in studieloopbaancoaching om de uitval te beperken, mede op basis van uitkomsten van exitgesprekken. In het eerste jaar wordt vroegtijdig aandacht gegeven aan het beroepsbeeld en informatie over de studie. In de eerste week doorlopen alle studenten een test startmonitor en hebben zij een gesprek met SLC gericht op opsporen van studierisico's en deficiënties. Waar nodig worden studenten verwezen naar bijspijkerprogramma's, de decaan/studentenpsycholoog of coördinator studentzaken voor specifieke ondersteuning.

Voor allochtone studenten zijn er specifieke ondersteuningsprogramma's. Toch is het aantal studenten met andere culturele achtergrond niet zo hoog als gewenst. Het panel had meer diversiteit in de studentenpopulatie verwacht, conform de diversiteit in het werkgebied van de opleiding. De opleiding heeft diverse inspanningen gedaan, samen met de hogeschool, om diversiteit te vergroten. Echter uit peilingen blijkt dat de gezondheidszorgopleidingen vaak niet eerste keus zijn voor hoog opgeleide jongeren met andere culturele achtergrond, wat jammer is aangezien zij juist meerwaarde kunnen bieden in de grootstedse omgeving. Voor studenten met een beperking zijn er vanuit de hogeschool specifieke voorzieningen. Studenten kunnen daar aanspraak op maken. Informatie is beschikbaar op het internet van de hogeschool.

Ter verhoging van het propedeuserendement werkt de opleiding aan het snel duidelijk maken van het beroepsbeeld. Percentueel zijn daar nog geen grote resultaten, wel blijken studenten gemiddeld meer studiepunten te behalen in het eerste jaar. Daarnaast gaat de opleiding studiesucces en studieuitval spiegelen aan de uitkomsten van de selectie om zo te kijken of de voorspellende waarde van de selectie kan worden aangescherpt. Het panel vindt dit een positieve aanpak.

Gedurende de hele studie heeft iedere student een vaste studieloopbaancoach. Studieloopbaancoaching (SLC) omvat groeps- en individuele bijeenkomsten, begeleidde intervisie, thematische informatiebijeenkomsten en workshops. Het eerste jaar wordt



aandacht gegeven aan oriëntatie op het beroep, POP/portfolio en studievoordigheden. In de SLC wordt ook de studievoortgang gevolgd, mede vanwege de BindendStudieAdvies-grens van 48 EC. In jaar 2 ligt het accent meer bij vraaggestuurde competentie- en beroepsgerichte begeleiding. In jaar 3 staan procesbegeleiding en loopbaanvragen centraal. In jaar 4 is de uitstroom in de loopbaan centraal. Studieloopbaancoaches ondersteunen studenten bij hun voorbereiding op de stage. Gedurende de SLC is het portfolio van de student een belangrijk begeleidingsinstrument. Daarin houdt de student haar vorderingen bij en de bewijzen voor het behalen van de competenties. Middels reflectieverslagen worden ook eventuele knelpunten bespreekbaar.

Het panel is van mening dat de portfolio's als begeleidingsinstrument goed op orde waren. Studenten beschreven in reflecties het proces dat zij doorliepen. Zij waardeerden de meerwaarde voor het inzicht in hun competentie- en professionele ontwikkeling. Wel is het panel van mening dat studenten erop gewezen mogen worden dat zij het portfolio zakelijker inrichten.

Tijdens de stage worden studenten begeleid door de stagedocent en de praktijkbegeleider. Uit de gesprekken met afgestudeerden, studenten, docenten en stagebegeleiders blijkt dat de opleiding de laatste jaren de stagebegeleiding heeft aangescherpt. Tegenwoordig is het de bedoeling dat halverwege de langere stages verplicht een docentbezoek plaats vindt. Praktijkbegeleiders voeren tussentijdse en eindgesprekken met studenten en bespreken daar de vordering van studenten in hun competentie- en persoonlijke ontwikkeling. Zowel de leerresultaten als het leerproces staan daarbij centraal. Ook ontwikkelpunten worden benoemd, opdat de student daar in haar Persoonlijk Ontwikkelplan op kan voortbouwen. In de cursus voor praktijkbegeleiders wordt daar aandacht aan besteed. Studenten en docenten geven aan dat er nu meer interactie en afstemming is tussen school en praktijk dan voorheen. De stagecoördinator bereidt de stageplek voor op de komst van de stagiair en stuurt de handleiding met de kwaliteitscriteria voor het praktijkleren en praktijkbegeleiding. De opleiding werkt in toenemende mate met stagepraktijken met ten minste een begeleider die de cursus heeft gevolgd. Bij het aangaan van nieuwe stagecontracten is dit een vereiste. Het panel constateert dat de opleiding aangaande stage en begeleiding een gerichte verbetering doorvoert. Deze moet nog verder uitrollen door de stageperioden naar het vierde studiejaar.

#### Kwaliteit van het personeel

Het onderwijzend team bestaat in 2012-2013 uit 23 docenten (14,4 fte) waaronder twee jaarcoördinatoren, twee coördinatoren praktijkleren, één coördinator afstudeeropdrachten en één coördinator studentzaken. Twee docent/onderzoekers (1 fte) zijn bezig met een promotieonderzoek en werkzaam binnen de Academische Werkplaats/Kenniscentrum Zorginnovatie. Alle docenten hebben minimaal een bachelorgraad. Acht docenten (35,5%) hebben een masteropleiding afgerond. Drie docenten starten in 2012 of 2013 aan de masteropleiding. Daarmee wordt het hogeschoolstreven van 70 procent masteropgeleide docenten nog niet behaald. Het management stuurt aan op geleidelijke verhoging van het opleidingsniveau van docenten. Dit zal voornamelijk via natuurlijk verloop moeten plaatsvinden.

Waar nodig kunnen docenten tien procent van hun aanstelling besteden aan verdere ontwikkeling. In de laatste jaren is daarmee geïnvesteerd in didactische en onderzoeksvaardigheden.

Zeventien docenten zijn ervaren verloskundigen; vier docenten zijn nog steeds praktiserend. Tien docenten onderhouden, vanuit hun taak als praktijkdocent, contacten met de beroepspraktijk. Daarnaast zijn er ook contacten met de beroepspraktijk via de stagecoördinatoren en de afstudeerbegeleiders. Zes docenten vormen samen met de lector Verloskunde, de curriculumraad. Specialistische kennis uit het brede veld van de verloskunde wordt ingehuurd via gastdocenten. Deze worden breed ingezet in alle studie jaren. Dit varieert van specialistische medische kennis tot en met sociaal-maatschappelijke onderwerpen. Docenten die promoveren of betrokken zijn bij de EBP/onderzoeksleerlijn nemen deel aan onderzoeksmeetings van de Academische Werkplaats. Alle vaste docenten hebben een didactische aantekening. Studieloopbaancoaches zijn gecertificeerd. Drie docenten zijn erkend supervisor.

Uit hogeschoolevaluaties en uit de NSE blijkt dat studenten positief oordelen over de deskundigheid, kwaliteit, inzet en bereikbaarheid van docenten. Uit een teamscan blijkt dat de noodzakelijke kwaliteiten en deskundigheden in het team aanwezig zijn.

Uit een Medewerkerstevredenheidsonderzoek blijkt dat docenten in voorgaande jaren een grote werkdruk ervoeren. Tegelijkertijd zijn docenten erg tevreden zijn over het werk, de sfeer en het management. Uit gesprekken blijkt dat het team enthousiast heeft geïnvesteerd in de vernieuwing van het curriculum en de eigen scholing. De meerdere verhuizingen van de opleiding hebben de nodige energie gevergd.

Het management van de opleiding en van de hogeschool streeft naar meer diversiteit in het docententeam. Dit zal geleidelijk moeten veranderen met mogelijk aanname van getalenteerde alumni. Ook via de gastlessen wordt vanuit andere disciplines gekeken naar meer diversiteit en aandacht voor andere culturen.

De opleiding heeft vergeleken met de hogeschoolnorm (1:25) een ruime docent-studentratio 1:13,8. Met verdere invoering van het nieuwe curriculum zal dit langzaam gaan verschuiven naar circa 1:19.

Het panel is positief over de praktijkgerichtheid van het docententeam. Het panel constateert dat er voldoende vakinhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische expertise aanwezig is. Aandachtspunt is het opvallend lage percentage masteropgeleide docenten. Daar wordt met professionalisering gericht aan gewerkt. Er wordt duidelijk in geïnvesteerd. De nauwe samenwerking met de kenniskring/Academische Werkplaats heeft een positieve invloed. De associate lector is nauw betrokken bij de ontwikkeling van het curriculum. Het panel vindt deze kruisbestuiving positief. In het Academie-platform (hogeschool en universiteit) worden deze zaken geregeld besproken en vindt ook afstemming over het curriculum plaats. Het panel vindt de koppeling van de opleiding aan de Academische Werkplaats positief. De opleiding heeft een heldere visie op de samenwerking en daarmee wordt het onderwijs en onderzoek goed ingebed in de gerichte benadering van actuele praktijkproblemen. Dit past bij de visie gericht op de brede verloskunde.

### Kwaliteit van de opleidingsspecifieke voorzieningen

De VAR is sinds de zomer van 2012 gehuisvest in het HR-gebouw aan de Rochussenstraat, dicht bij het Erasmus MC. Dit is prettig vanwege de nauwe samenwerking. Docenten en studenten kunnen gebruik maken van de medische bibliotheek en het skillslab van het Erasmus MC. De mediatheek van de hogeschool is beschikbaar op loopafstand in de hoofdvestiging van de hogeschool. De opleiding heeft eigen praktijklokalen die goed zijn ingericht en ruim voorzien van vaardigheidsmateriaal. Er is mogelijkheid om zelfstandig te oefenen en vaardigheidsmateriaal centraal te lenen bij het secretariaat.

De opleiding kan ruim beschikken over theorielokalen met moderne onderwijsvoorzieningen. Voor zelfstudie is een digitale materialenbank beschikbaar. Informatie over onderwijsinhoudelijke zaken wordt geplaatst in de elektronische leeromgeving N@tschool.

Het panel heeft de faciliteiten tijdens een rondleiding bekeken en daarover gesproken met docenten en studenten. Docenten en studenten zijn positief over de nieuwe locatie met een ruim studielandschap en skillslabs. Ook over N@tschool (onderwijsleeromgeving) zijn studenten tevreden. Osiris is het studentvolgsysteem. Overstijgende informatie is te vinden in het informatiesysteem HINT. Via HINT linken studenten door naar Osiris en N@tschool. Voor studenten en docenten zijn de doelen van de verschillende systemen duidelijk. Studieresultaten en roosters worden sneller bekend gemaakt. Uit gesprekken met studenten blijkt wel dat studenten weinig gebruik lijken te maken van de mediatheek. Dit kan meer worden gestimuleerd. Studenten geven wel aan dat zij via digitale databanken optimale toegang hebben tot vak- en wetenschappelijke literatuur. De bibliotheek is goed opgebouwd met verplichte vakliteratuur. Eén exemplaar is altijd aanwezig om studenten met minder financiële middelen de kans te geven om de leerinhoud in de bibliotheek te bestuderen. Het studielandschap van de hogeschool en van Erasmus is gemakkelijk toegankelijk voor studenten. Het panel vindt de opleidingsspecifieke faciliteiten goed en passend.

In de afgelopen jaren is onderzoek gedaan naar de problematieken rond de stageplaatsen. Uit het landelijk onderzoek is gebleken dat er niet zozeer sprake is van een tekort aan stageplaatsen. Wel kunnen de stageplaatsen beter worden benut door een betere match tussen stageplek en soort stage. De opleiding werkt aan een digitaal systeem dat de stageplaatsen beter in kaart brengt, opdat er een betere koppeling tussen stagiair en praktijk mogelijk wordt.

### Borging kwaliteit van de onderwijsleeromgeving

De curriculumraad (zes docenten en associate lector) heeft de centrale regie voor de opzet en inhoud van het opleidingsprogramma. In de curriculumraad komen de lijnen bij elkaar van de jaarcoördinatoren en de stage- en afstudeercoördinatoren. In het Academieplatform vindt de afstemming plaats met het kenniscentrum en met het Erasmus MC.

De opleiding heeft een opleidingscommissie van twee docenten, drie studenten en een lid van de beroepenveldcommissie. Tot voor kort werden de taken van de opleidingscommissie voor een groot deel uitgevoerd door het bestuur van de studievereniging Carmentis (genoemd de studentenraad). Momenteel zijn de taken verdeeld conform de wet en is de opleidingscommissie groeiend in haar positie. Carmentis blijft een actieve en belangrijke gesprekspartner voor het management.

Per studiejaar wordt de organisatie van het programma gemonitord door jaarcoördinatoren. Daarnaast zijn er coördinatoren voor het praktijkleren, het afstuderen en studentzaken. De aansluiting tussen het onderwijs en de beroepspraktijk wordt besproken in de beroepenveldcommissie (bvc), met externen uit de eerste lijn en de tweede lijn verloskunde en gynaecologie. Het opleidingsmanagement bekijkt de mogelijkheden om de samenstelling van de bvc te verbreden. Leden van de bvc kijken toe bij praktijktoetsing, assessments en proeven van bekwaamheid. Zij koppelen hun bevindingen terug naar de opleidingsmanager en de curriculumraad. De curriculumraad maakt ook gebruik van uitkomsten van studentenarena's. Dit zijn platforms waar studenten eventuele knelpunten en opvallende punten bespreken mede op basis van evaluatieuitkomsten aan de hand van stoplichtrapportages.

Het panel heeft gesproken met vertegenwoordigers van de diverse commissies die betrokken zijn bij de formele kwaliteitsborging. Het panel stelt vast dat kwaliteitsborging via de formele lijnen is georganiseerd. Wel is het panel, met de opleiding, van mening dat de opleidingscommissie nog in haar formele taken moet groeien. De toets- en examencommissies bewaken de kwaliteit en uitvoering van toetsen en toetsprocedures (vergelijk standaard 3). Onder docenten is er bereidheid tot vernieuwing en afstemming. De contacten met de brede praktijk vormt een goede bodem om de visie van de opleiding verder uit te dragen en vorm te geven.

### *Overwegingen en conclusie*

#### Samenhangende onderwijsleeromgeving

Alles overziend komt het panel tot de conclusie dat de VAR in de laatste jaren haar curriculum duidelijk heeft vernieuwd. In de eerste drie studiejaar is dit goed merkbaar. Het vierde studiejaar is nog gebaseerd op de oude opzet. Met het nieuwe curriculum zijn de leerlijnen en met name de onderzoeksleerlijn verstevigd en meer herkenbaar. Er is meer balans tussen theorie en praktijk en studenten ervaren een betere balans tussen de integrale projecten en het ondersteunende onderwijs. Het panel is van mening dat er voldoende aandacht is voor de vereiste kennis, kunde en attitude. Specifieke onderwerpen zijn opgenomen in de thematische opdrachten, bijvoorbeeld epidemiologie.

Het curriculum is nog in ontwikkeling en gerichte verbeteringen worden doorgevoerd. Dit maakt het soms lastig om stand van zaken exact te bepalen. Het panel ziet dat er een duidelijk verschil is tussen het oude en het nieuwe curriculum. Evidence Based Practice wordt nu duidelijk gedurende het hele programma behandeld, zodat studenten kunnen groeien in hun EBP-rol. Ook onderzoeksvaardigheden worden gedurende de jaren meer opgebouwd, geoefend en uitgebreid. De verwachtingen van wat de student daarbij moet bereiken, kan in het docententeam nog verder worden afgestemd (vergelijk standaard 3). De rode draden in het onderwijsprogramma zijn meer zichtbaar voor studenten en docenten. Studenten komen in aanraking met actuele ontwikkelingen en gebruiken actuele literatuur. Ook ten aanzien van de kwaliteit van stageplaatsen werkt de opleiding gericht aan versterking. De kenmerken van de stagepraktijken worden in het digitale systeem vastgelegd om de match met stagiairs te verbeteren. Dit is nog in opbouw.

Ook ten aanzien van het bezoeken van studenten tijdens hun stages wordt gewerkt aan intensivering van de begeleiding. Dit moet nog verder vorm krijgen en is naar mening van het panel een positieve ontwikkeling. Met de ontwikkelingen in het beroepsprofiel zal de behoefte aan meer gevarieerde stageplaatsen toenemen. De opleiding heeft daartoe haar contacten met het werkveld en zal moeten investeren in het optimaal benutten van de stageplaatsen.

De opleiding werkt aan geleidelijke versterking van het docententeam qua opleidingsniveau, onderzoekservaring en qua diversiteit. Er wordt geïnvesteerd in scholing (master) en ontwikkeling van EBP-vaardigheden. Het team heeft een goede samenstelling qua vakinhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische ervaring. De faciliteiten van de hogeschool en van Erasmus MC zijn van goede kwaliteit. Met de recente verhuizing is het voor de betrokkenen nog wel wennen, maar zij ervaren een belangrijke meerwaarde om samen met andere disciplines gezondheidszorg in één gebouw onderwijs te verlenen.

Het panel komt tot de conclusie dat studenten met het vernieuwde opleidingsprogramma in staat zijn om de beoogde competenties te realiseren. Dit geldt in mindere mate voor het afgelopen vierde jaar dat op oude uitgangspunten was gebaseerd. Het huidige vierde jaar is recent gestart met de vernieuwde opzet. Het panel heeft de uitvoering en resultaten daarvan nog niet kunnen beoordelen. Wel constateert het panel dat de opleiding stevige inzet toont bij de verdere doorvoering van de vernieuwingen en de nodige versteviging van het docententeam.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

### **Standaard 3      Toetsing en gerealiseerde resultaten**

*De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.*

#### *Bevindingen*

##### Systeem van toetsing

De opleiding heeft een eigen Toetsplan dat is gebaseerd op de didactisch uitgangspunten en het toetsbeleid van het IvG. Voor iedere beroepstaak zijn summatieve en formatieve toetsen uitgewerkt. In het toetsplan is in een competentiematrix beschreven waar de competenties in het programma, op welke wijze en tot op welk niveau worden getoetst.

Bij de summatieve toetsing wordt op drie niveaus getoetst: aspirant, kandidaat en startbekwaam. Men hanteert vier typen toetsen: integrale theorietoetsen, assessments, producttoetsen en beroepsspecifieke toetsen. De integrale theorietoetsen, met name in de eerste twee jaar, zijn gericht op toegepaste kennis die meerdere kennisdomeinen kan koppelen. Toetsvormen zijn: meerkeuze en open vragen en casus-dossiertoetsen. De toetsen worden door twee docenten ontwikkeld en beoordeeld.

In alle jaren worden assessments afgenomen op basis van het portfolio van studenten. Assessments worden afgenomen door twee getrainde assessoren (een docent en een externe werkveldassessor; niet de begeleidend docent en niet de werkplekbegeleider). De zelfevaluatie van de student is de bron voor het gesprek met twee assessoren. In de eerste twee jaren doen studenten zeven keer een assessment op niveau 1 en 2. In jaar 3 en 4 wordt op niveau 3 getoetst en in jaar 3 doen studenten een performance assessment waarin zij theoretische kennis moeten verwerken en kunnen hanteren in een simulatie met een actrice. Gedurende alle jaren is feedback van werkpraktijkbegeleiders input voor het portfolio van de student. Het startbekwaam assessment (14 EC) in het vierde jaar richt zich op niveau 3 en is onderdeel van het afstuderen.

De producttoetsen (2 tot 5 EC) zijn gericht op toegepaste kennis en competenties. Centraal hierin staan de resultaten van projecten gericht op de beroepstaken 'organisatie van zorg' en 'professionalisering'. In het vierde jaar is de afstudeeropdracht de producttoets (14 EC in het nieuwe curriculum).

Beroepsspecifieke toetsen zijn gericht op de validering van de wettelijke verplichte verrichtingen en het minimum aantal stage-uren. In het interne kwaliteitsregister van de opleiding kan de student daarnaast ook bezoeken aan symposia, congressen, kringvergaderingen et cetera laten noteren en gebruiken als input voor het portfolio.

Formatieve toetsen vinden plaats in de vorm van voortgangstoetsen, proefkennistoetsen, vaardigheidstoetsen, beroepsproducten en presentaties uit het praktijkgericht werken en feedback van bijvoorbeeld praktijkbegeleiders, docenten en medestudenten. Resultaten van formatieve toetsing kunnen worden ingebracht in summatieve toetsing.

Toetsing van het afstudeerniveau is hierna beschreven bij gerealiseerde eindkwalificaties. Toetsen worden vooraf en achteraf psychometrisch geanalyseerd op constructie, validiteit en betrouwbaarheid door een eigen toetsexpertisecentrum van het IvG en door een extern toetsexpert bureau. Indien studenten toetsen niet representatief vinden, kunnen zij dit opmerkingen indienen. Op basis van de psychometrische analyse en de reacties van studenten wordt indien nodig het correctiemodel aangepast. Cijfers van theorietoetsen worden uiterlijk drie werkweken na de toetsafname bekend gemaakt. Na elke toets (ook herkansingen) is er een toetsnabespreking en een inzagemoment. De toetscommissie van de opleiding heeft hiervoor richtlijnen opgesteld.

De kwaliteitsborging van de toetsing ligt formeel bij de examencommissie (kwaliteitscontrole en -borging van toetsen en toetsafname en aanwijzen van examinatoren). Het steekproefsgewijs controleren van toetsen en toetskwaliteit is gedelegeerd naar de toetscommissie.

Het panel heeft selecties van de verschillende toetsvormen ingezien en is van mening dat de opleiding een stevig toetssysteem heeft met adequate toetsinstrumenten en toetsvormen die passen bij de leerdoelen. Bij de ontwikkeling van toetsen wordt duidelijk gewerkt met toetsmatrijzen. Het betrekken van duo's docenten bij toetsontwikkeling en toetsbeoordeling is positief. Het panel vindt het niveau van de toetsen passen bij de niveauontwikkeling per studiejaar.

Het panel constateert uit de gesprekken met betrokkenen dat de toetsing in de afgelopen jaren met de curriculumvernieuwing mee is verbeterd. Er is meer aandacht voor de aansluiting tussen de leerdoelen, onderwijsinhoud en de toetsing. Studenten worden

bijvoorbeeld, in de eerste twee jaar vaker summatief getoetst, om hen eerder te kunnen sturen bij eventuele achterstanden. Voorheen bleef dat soms liggen tot aan het assessment. De studenttevredenheid over toetsen was in het oude curriculum matig. De beoordelingssystematiek was onvoldoende transparant voor studenten, ondanks dat toetscriteria van de competenties en kernsituaties waren afgeleid. De opleiding heeft hierop gereageerd met aanscherping van de toetskwaliteitsborging en met scholing van docenten, toetscommissie en examencommissie. Dit resulteert in hogere studenttevredenheidsscores in 2012 (score 3,1). Het panel vindt het positief dat de toets- en examencommissies zijn geschoold in hun taken en toetsdeskundigheid. Voor docenten wordt een centrale training opgesteld gericht op kennistoetsing, het opstellen van toetsvragen en toetsanalyse. Het panel merkt daarbij op dat de toetsitemconstructie nog verder kan worden verbeterd. De items zijn niet altijd zo geformuleerd dat ze voldoen aan de eisen van relevantie, objectiviteit of efficiëntie.

Het panel oordeelt positief over de crisissituatie toetsen (ga-sos; simulatie met actrices) in het vierde jaar. Deze zijn realistisch van opzet. Studenten worden daarmee stevig getoetst op hun kennis, inzicht en handelingsbekwaamheid in realistische praktijksituaties. Studenten geven aan dat zij de toetsing als streng ervaren. Het is voor hen een belangrijke drempel voor het beroepsbekwaam worden.

Het panel vindt het nieuwe toetssysteem een verbetering ten opzichte van het oude. Daarbij heeft het panel in opzet en uitvoering nog wel een aantal verbeterpunten geconstateerd. Deze worden hieronder besproken.

Uit gesprekken met afgestudeerden en studenten constateert het panel dat een start is gemaakt met het meer structureel geven van feedback aan studenten. Afgestudeerden melden dat voor hen de toetscriteria en de toekenning van punten niet altijd helder waren bij toetsen en assessments. Beoordelaars waren niet altijd beschikbaar voor het geven van gerichte feedback. In de huidige opzet moeten docenten meer structureel feedback geven op basis van de toetscriteria. Studenten geven wel aan dat ze daar nog vaak zelf om moeten vragen. Het panel adviseert de opleiding om meer aandacht te geven aan het consistent invullen van de schriftelijke onderbouwing voor de puntentoekekening en deze met gerichte feedback ter beschikking te stellen aan studenten. Dan kunnen studenten in volgende fase gerichter werken aan hun competentieontwikkeling.

Over de assessments en de voortgangstoets zijn studenten niet altijd tevreden in de gesprekken met het panel. Bij de voortgangstoets krijgen studenten geen gerichte feedback op gemaakte fouten. Daarmee is het leereffect, de formatieve functie, van de voortgangstoets gering, terwijl deze toets wel als formatief wordt benoemd. Het lijkt daarmee meer een summatieve toets. De opleiding stelt dat de antwoordmal gerichte informatie biedt over literatuur behorend bij de vragen, opdat studenten deze nogmaals gericht kunnen bestuderen. Uit de gesprekken met studenten constateert het panel dat het voor studenten niet altijd duidelijk is welke vragen zij persoonlijk fout hadden gemaakt en daarmee ook niet altijd helder is welke elementen zij nog verder moeten uitdiepen.

Ondanks dat voor de assessments de beoordelingscriteria zijn geformuleerd en worden gehanteerd, is het voor studenten niet altijd duidelijk wanneer zij het assessment zullen halen. Soms krijgen zij een prima beoordeling van de praktijkbegeleider en zakken alsnog voor het portfolioassessment (beoordeling op competenties en hbo-niveau). Soms kunnen zij met een fraai geschreven portfolio toch slagen bij slechter functioneren in de werkpraktijk. Studenten geven aan dat zij de beoordeling van assessments niet altijd als veilig ervaren. De balans is voor hen niet duidelijk. De eisen voor het portfolio zijn niet strikt. De student moet daar een eigen invulling aan geven. Zij kunnen echter bij de beoordeling toch zakken op een niet goede opzet van het portfolio. De opleiding kan daar meer helderheid in creëren met duidelijker richtlijnen voor het portfolio qua opzet en inhoud en duidelijker criteria voor de weging tussen praktijkbeoordeling en portfolioassessment. Goed kunnen schrijven is immers geen centrale competentie. De opleiding geeft aan dat de vorm-eisen voor het portfolio zijn aangescherpt en dat het kan voorkomen dat de praktijk tevreden is over het handelen van de student in de praktijk, maar dat de opleiding de student niet op niveau acht qua hbo-competenties. De verantwoordelijkheden van stagepraktijk en opleiding verschillen. Het panel erkent de verschillen in verantwoordelijkheid en constateert dat dit niet altijd voor studenten helder is.

Het panel vindt het positief dat bij ieder assessment externe deskundigen als assessoren optreden. Hiermee wordt de relatie tussen het onderwijs en de beroepspraktijk scherp in de gaten gehouden en ontstaat een breed beeld over de beroepsbekwaamheid van studenten.

Ook ten aanzien van de beoordeling op de praktijkwerkplek voert de opleiding een verandering door. Voorheen gaven werkplekbegeleiders hun feedback op een te uitgebreid invulformulier (gericht op competenties en prestatieindicatoren), waardoor het gedrag van 'afvinken' ontstond. Dit is in het laatste jaar aangescherpt. De werkpraktijkbegeleider moet nu de feedback op de te ontwikkelen competenties schriftelijk motiveren en onderbouwen. Daarmee kan de ontwikkeling van kennis, inzicht en vaardigheden beter in kaart worden gebracht. Dit geeft meer inzicht aan de student en aan assessoren over de competentieontwikkeling. Studenten moeten de stagebeoordeling gebruiken in hun reflectie en opnemen in het portfolio. Het panel vindt dit een verbetering. Voorwaarde is dat de werkplekbegeleiders allen de werkplekbegeleiderscursus volgen en geschoold zijn in het goed geven en onderbouwen van de feedback op competentieontwikkeling. Momenteel zijn nog niet alle begeleiders verplicht deze cursus te volgen en is er variatie in de begeleiding en de feedback volgens studenten. Studenten moeten zelf hun leerplan en te ontwikkelen competenties aangeven. Niet alle begeleiders zijn even goed in het geven van feedback op de competentieontwikkeling, terwijl dit wel belangrijke input is voor de assessoren die de studiepunten voor de stages toekennen na de assessments.

Een tweede verbetering bij de stages is het feit dat docenten vaker studenten bezoeken tijdens de stage en daar het gesprek met begeleider en student aangaan over de ontwikkeling en het functioneren van de student. Het panel vraagt daarbij aandacht voor de directe toetsing van kennis op de werkplek, aangezien circa de helft van de studietijd in de praktijk wordt doorgebracht. Studenten geven in het gesprek met het panel aan dat de kennistoetsing in de eerste twee jaren grondig is en ook focust op de doorwerking in beleid



en andere opdrachten. Dit komt in het derde en vierde jaar niet sterk terug. In de praktijk moet de kennis blijken uit de bespreking van casuïstiek en het onderbouwen van beleid en handelingen. Studenten wensen meer contact tussen school en stagepraktijk om de kennisontwikkeling te toetsen en de praktijkbegeleiders scherp te houden in hun beoordeling. Dan kan meer eenduidige praktijkbeoordeling beter vorm krijgen.

Bij de beoordeling van de afstudeeropdracht hanteert de opleiding standaard formulieren. Twee docenten doen separaat een beoordeling (deze worden opgeslagen op een centrale harde schijf), bespreken deze en vullen een gecombineerd eindoordeel in dat de student ontvangt. Deze procedure was voor het panel niet goed traceerbaar. Meer transparantie is gewenst op de dubbele beoordelingen (voeg de formulieren in het portfolio) en op de feedbackgesprekken. Studenten geven te kennen dat de separate oordelen en de onderbouwing niet altijd helder zijn. In de andere studiejaar is dit duidelijk meer verbeterd dan in het vierde jaar bij de afstudeeropdracht. Het panel adviseert de beoordelingsformulieren van iedere stap in het beoordelingsproces te registreren en te bewaren, opdat de puntentoekenning en de onderbouwing duidelijker kunnen worden gecommuniceerd naar studenten. Er is meer standaardisering nodig.

In de huidige procedure is er geregeld een te grote discrepantie tussen de feedback van de docentbegeleider bij de afstudeeropdracht en de beoordelaars. Studenten schatten op basis van de feedback van de begeleider in of zij de afstudeeropdracht inleveren en opgaan voor het eindassessment. Begeleiders checken daarbij niet altijd of studenten de feedback hebben verwerkt. De opleiding stelt dat dit alleen speelt in de feedbackronde in de laatste fase van de opleiding voordat studenten hun definitieve product inleveren. Uitgangspunt van de opleiding is dat studenten in die fase van de opleiding zelf verantwoordelijk zijn voor hun eindproduct. Het panel adviseert dat begeleiders en beoordelaars door bijvoorbeeld intervisie, beter op elkaar afgestemd zijn en dat studenten moeten aangeven op welke manier zij feedback van de begeleider verwerkt hebben. De opleiding kan dit sterker in eigen hand nemen, aldus het panel.

Ook ten aanzien van de puntentoekenning kan meer controle worden uitgevoerd. Het panel heeft enkele optelfouten ontdekt in de beoordelingsformulieren, die met een excel-bestand voorkomen kunnen worden. Het is voor studenten moeilijk om goed inzicht te krijgen in de puntentelling bij de beoordeling, aangezien zij meldden dat zij niet altijd een directe bespreking hebben met de beoordelaar, maar met hun eigen docentbegeleider. Het panel gaat er vanuit dat de aanscherping van de toetsing in het vernieuwde curriculum wordt doorgetrokken naar de beoordeling in het vierde jaar.

De borging van de toetsing is formeel een taak van de examencommissie, deze opereert instituutsbreed en heeft een onafhankelijke positie ten opzichte van het management. De examencommissie heeft taken gedelegeerd naar de toetscommissie (twee docenten van de opleiding). Deze neemt vier keer per jaar een steekproef van de toetsen, analyseert deze en rapporteert aan de examencommissie. Meerkeuzetoetsen worden altijd psychometrisch geanalyseerd. De examencommissie en toetscommissie zijn duidelijk in ontwikkeling en geven te kennen dat er nog meer te standaardiseren valt binnen de toetsing en beoordeling. Daarin moet ook verder worden afgestemd tussen de opleidingen binnen IvG.

De curriculumraad evalueert jaarlijks het totale toetsprogramma en de aansluiting op het onderwijsprogramma en geeft opdrachten tot onderwijsevaluaties waarin ook de toetsing wordt bevraagd. De opleiding constateert uit de evaluaties dat studenten ontevreden waren over de beoordelingscriteria van de oude proeven van bekwaamheid. Dit komt overeen met de constatering van het panel. De opleiding voert een verbetering door in de opzet van de afstudeerfase (vergelijk standaard 3). Voor assessoren zijn afstemming en training georganiseerd over de cesuur- en cijferbepaling. In 2012 is de tevredenheid van studenten over toetsing toegenomen. Dit kan het gevolg zijn van de ingezette verbeteringen in 2011-2012.

#### Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

Zoals eerder gemeld is de opzet van de afstudeerfase aan het veranderen. In het oude curriculum bestaat de afstudeerfase uit:

- een afstudeeronderzoeksopdracht (10 EC) waarvan product en presentatie worden beoordeeld;
- de evaluatie van de stages (29 EC);
- het performance assessment en toets crisissituaties (samen 6 EC);
- de minor van 9 EC;
- een opdracht praktijkvoering (2 EC);
- de afsluitende proeve van bekwaamheid (portfolio assessment eindniveau kernsituaties, 4 EC) afgenomen door twee onafhankelijke assessoren (docent en externe).

Voor het cohort 2012-2013 wordt een nieuwe opzet gehanteerd die meer in lijn is met het nieuwe curriculum. De afstudeerfase is dan opgebouwd uit: de minor 30 EC, de afstudeeropdracht 14 EC, het startbekwaam assessment 14 EC, het behalen van het verplicht aantal verrichtingen, de stageaanwezigheid 1 EC en het kwaliteitsregister (update van handelen in crisissituaties) 1 EC. De onderzoeksopdracht (14 EC) is afkomstig uit de praktijk en wordt beoordeeld op verslag en presentatie. Daarnaast doorlopen studenten het startbekwaam assessment (14 EC, inclusief best practices uit de stages op eindniveau) afgenomen via een criteriumgericht interview met een docent (niet begeleider) en beoordelaar uit de praktijk. Beide beoordelaars zijn getrainde assessoren. De beroepenveldcommissie en de toetscommissie zien toe op de kwaliteit van het assessment. De punten voor de verschillende onderdelen worden per toets toegekend. Het startbekwaamassessment vindt plaats in de laatste stageweek. De enkele dagen stage na het assessment kan de student gebruiken om alsnog eventueel openstaande verplichte verrichtingen te behalen.

Zowel in de oude als de nieuwe opzet is de onderzoeksopdracht een groepsproduct. De opleiding vindt dit belangrijk omdat samenwerken ervoor zorgt dat studenten bij elkaar het hbo-niveau bevorderen en dat er grotere projecten kunnen worden uitgevoerd. De individuele beoordeling vindt plaats in de presentatie daarvan en in de assessments/proeve van bekwaamheid. Aspecten van het functioneren in de praktijk worden in de assessments individueel beoordeeld.

Het panel heeft de moeilijkheid ervaren tijdens de audit dat zij afstudeerwerken/portfoli'o's van 15 studenten vanuit de oude opzet heeft ingekeken. Dit geeft als het ware een beeld van hoe het was, terwijl het nieuwe curriculum een beeld geeft van hoe het is en hoe het kan worden. De onderzoeksgerichtheid en de toetsing zijn daarbij duidelijk versterkt in de voorgaande jaren, conform de ontwikkelingen in het hbo en het vakgebied.

Vanuit deze context constateert het panel dat zij twee van de 15 bestudeerde afstudeerwerkstukken (variërend in cijfer van 5,6 tot 8,3) niet voldoende vindt voor het bachelorniveau. Deze twee verslagen waren mager qua inleiding, methodologische aanpak, literatuurgebruik en onderbouwing in discussie en conclusies. De betreffende studenten hadden moeite met het goed doorlopen van de onderzoekscyclus. Daar tegenover staan ook twee werkstukken die duidelijk bovengemiddeld scoren. Aangezien de afstudeeropdracht niet het enige onderdeel is waar studenten de competenties op eindniveau moeten aantonen, heeft het panel in haar eindoordeel ook breder gekeken naar de individuele toetsing van de competenties op eindniveau.

Het panel signaleert een aantal keer discrepantie tussen de gegeven feedback en het cijfer van de afstudeeropdracht. Soms blijkt uit de feedback dat er nog veel te verbeteren is, maar is toch een hoog cijfer gegeven. Ook het omgekeerde is waargenomen, namelijk weinig verbeterpunten in de feedback en een laag cijfer. De puntentoekening in relatie tot de beoordelingscriteria is daarmee niet altijd duidelijk onderbouwd.

De meeste werkstukken zijn niet sterk in het goed doorlopen van de stappen van de onderzoekscyclus (deelvragen worden niet altijd beantwoord) en duidelijke verslaglegging. De opleiding hanteert een strikt onderscheid tussen kwalitatief en kwantitatief onderzoek, waarbij rapporten van kwalitatief onderzoek geen getallen mogen bevatten. Dit maakt de leesbaarheid van de kwalitatieve onderzoeken niet eenvoudig. Studenten zijn op de hoogte van deze visie.

Studenten kwamen in de oude opzet, naar eigen zeggen, in tijdnood. Studenten hadden een korte periode voor hun afstudeeronderzoek, liepen vaak tegelijkertijd ook stage en waren bezig met de crisistoets en performance assessment.

Het panel heeft bovenstaande punten gedurende de audit besproken. Daaruit ontstaat het beeld dat de studenten uit het oude curriculum voorafgaand aan het afstudeeronderzoek weinig structureel (door alle studie jaren) waren getraind in onderzoeksvaardigheden en als het ware bij het afstuderen voor het eerst zelf een onderzoeksvraag aanpakten in een te korte periode. Hierdoor waren veel studenten al blij als ze het afstudeeronderzoek met een 6 konden afronden. De opleiding stelt dat de studenten in het derde jaar waren getraind in onderzoeksvaardigheden, methodologie en het opzetten van een onderzoek en dat zij dit eerst in een opdracht in het vierde jaar toepasten. Daarbij komt dat begeleidende docenten wel gerichte feedback gaven ter verbetering, maar dat dit niet altijd integraal werd verwerkt. Door de korte tijd tot het afstuderen was dit de eigen verantwoordelijkheid van de student. De uiteindelijke beoordeling viel dan vaak tegen. Overigens heeft het panel de indruk dat met betere begeleiding en meer tijd, veel studenten tot betere resultaten hadden kunnen komen. Het beeld dat in het nieuwe curriculum de onderzoeksleerlijn is verduidelijkt en aangescherpt, zal daar een positieve bijdrage leveren.

Het panel heeft een duidelijke verantwoording van de individuele inbreng in de afstudeerwerken gemist. Studenten ontvangen voor het afstudeerwerkstuk een groepscijfer. Individuele beoordeling komt voort uit de toetsingen door de studiejaren en de resultaten van de vier proeven van bekwaamheid. Deze worden afgenomen op basis van bewijzen uit het persoonlijk dossier van iedere student. Het panel stelt vast dat studenten in de proeve van bekwaamheid in het vierde jaar door twee assessoren stevig individueel op beroepsbekwaam niveau worden getoetst voor alle kernsituaties. Bewijzen over het functioneren in de praktijk maken daar een groot deel van uit, inclusief de wettelijk verplichte verrichtingen. Deelname van externe assessoren uit het werkveld en bijwoning door vertegenwoordigers van de beroepenveldcommissie garanderen de aansluiting op het beroepenveld en actuele ontwikkelingen.

De belangrijkste kritiekpunten zijn door de opleiding reeds onderkend en worden aangepakt in het nieuwe curriculum. De onderzoeksvaardigheden en aandacht voor EBP zijn nu door het hele programma aanwezig in het PraktijkGerichtWerken en studenten oefenen in alle kwartalen in de opdrachten aan de ontwikkeling van de benodigde vaardigheden en houding. Docenten merken dat de onderzoekshouding bij studenten sterk verbetert en dat zij steeds vaker voor een meer onderzoeksgericht profiel kiezen.

In de nieuwe opzet kunnen studenten met hun afstudeeronderzoek meer voortbouwen op onderzoeken uit de projectopdrachten of de minor. De periode waarin de afstudeeropdracht wordt uitgevoerd (verruimd naar tien weken) wordt meer vrij geroosterd, zodat studenten intensiever aan het onderzoek kunnen werken. In de eerste twee weken wordt intensief gewerkt aan onderzoeksopzet en probleemstelling. Binnen Erasmus MC of de kenniskring kunnen studenten participeren in lopende onderzoeken.

Ook de individuele inbreng van studenten zal meer aandacht krijgen, nu de opleiding studenten een eigen deelvraag gaat laten uitwerken. Dit vergt duidelijk ingekaderde probleemstellingen en een goede vertaling naar deelvragen van gelijk niveau. Docenten zullen daar stevige begeleiding op moeten geven.

Het panel kan de resultaten van het nieuwe curriculum nog niet beoordelen op afstudeerniveau. De eerste werkstukken zullen eind studiejaar 2012-2013 worden opgeleverd. Het panel heeft de indruk dat met doorzetting van de vernieuwingen naar het vierde jaar de kwaliteit van de afstudeerwerkstukken kan verbeteren en meer zal passen bij huidige criteria voor afstudeerniveau. De opleiding zal daarbij wel moeten blijven investeren in de scholing van docentbegeleiders en afstemming tussen assessoren. De samenwerking met de kenniskring van het lectoraat en het Erasmus MC biedt daartoe mogelijkheden. Docenten worden al meer geschoold in EBP en onderzoek. Het panel is van mening dat in overweging kan worden genomen dat de ingezette ontwikkeling van het vierde jaar wordt aangetoond aan de hand van de nieuwe lichte eindwerkstukken en startbekwaam-assessments.

Het panel adviseert de opleiding om de registratie van beoordelingsformulieren en ondertekening door beoordelaars strikter te hanteren naar studenten. In diverse portfolio's waren handtekeningen niet duidelijk of ontbraken ze. Daarbij bleek dat studenten niet altijd eindversies in het portfolio opnamen. Het panel acht het raadzaam dat studenten het

portfolio tot aan het einde van de studie actueel en compleet houden, aangezien het de basis is voor de bewijzen van hun beroepsbekwaamheid. Ook in de toekomstige situatie is het portfolio het bewijsdossier voor het kunnen functioneren in beroepssituaties. Dit hoort op orde te zijn om goede basis te geven aan het startbekwaam assessment. Ter verduidelijking stelt de opleiding dat de student het beoordelingsformulier ontvangt van het assessment startbekwaam, voorzien van twee handtekeningen van de beoordelaars. Omdat dit het laatste onderdeel is vlak voor het afstuderen, maakt dit geen vast onderdeel uit van het persoonlijk portfolio van de student.

Uitkomsten van alumni-enquêtes en gesprekken met begeleiders van stagiaires geeft aan dat men positief oordeelt over het functioneren van studenten in de praktijk. Afgestudeerden zijn gewild in de verloskundige praktijken, mede omdat zij inzichten over EBP en onderzoek inbrengen. De noodzaak van EBP wordt gezien, maar nog wel verschillend beleefd. Afgestudeerden kunnen zich daarmee profileren.

De beoogde en bereikte kwalificaties worden zeer positief beoordeeld. Aanbevelingen van afgestudeerden zijn verwerkt in het nieuwe curriculum. Leden van de beroepenveldcommissie zijn als toehoorder aanwezig bij assessments en presentaties van projecten en afstudeeropdrachten. Ook in het jaarverslag oordelen zij positief over het behaalde niveau.

#### *Overwegingen en conclusie*

Alles overziend constateert het panel dat zij niet in de volle breedte tevreden is over de afstudeerwerken (10 EC van de 60 EC afstudeerfase) uit het oude programma. Het feit dat de huidige vierdejaars niet stevig zijn getraind in het uitvoeren van onderzoek is duidelijk zichtbaar in de afstudeerwerkstukken. Daar tegenover staat dat studenten een pittig studieprogramma doorlopen waarbij zij voortdurend binnenschools en buitenschools individueel worden getoetst op hun kennis, inzicht en handelingsbekwaamheid. Het panel is van mening dat de toetsing en borging gedurende de studiejaren en van het eindniveau stevig is en dat de opleiding daarmee aantoont dat de eindkwalificaties per student worden bereikt. In die toetsing kunnen toetscriteria en registratie van beoordelingen worden versterkt.

Tegelijkertijd ziet het panel dat de opleiding zich bewust is van de knelpunten uit het oude curriculum en een duidelijke vernieuwingsslag heeft doorgevoerd, nu gevorderd tot en met het derde studiejaar. Daarmee worden een aantal knelpunten uit de oude situatie gericht aangepakt. De onderzoeksleerlijn en aandacht voor EBP zijn al duidelijk versterkt. De summatieve toetsing is versterkt en toetscriteria zijn duidelijker benoemd. Studenten uit jongere cohorten bevestigen dit. Deze lijnen zullen ook verder moeten worden doorgetrokken naar de portfolio-opzet en assessments. De opleiding kan daarbij strakker insteken op begeleiding bij afstudeeronderzoek en de registratie van beoordelingen in de portfolio's. Het panel heeft er vertrouwen in dat de positieve lijn uit jaar 1-3 ook in de werkstukken van jaar 4 zijn terug te zien en de werkstukken minimaal voldoende zullen zijn.

Het panel beoordeelt de vernieuwingsintenties van de opleiding als zeer positief. Het management investeert in scholing van docenten en kwaliteitsborging van het toetssysteem.

Onder docenten en bij het werkveld heeft het panel duidelijk draagvlak aangetroffen voor doorvoering van de vernieuwingen. Op basis hiervan adviseert het panel de ingezette vernieuwingslijnen stevig door te zetten en daar qua personeel en randvoorwaarden op in te zetten. De context in de samenwerking met kenniskring en Erasmus MC bieden een goede voedingsbodem. De opleiding sluit met haar visie aan op de ontwikkelingen in het werkveld en de vraag naar breed opgeleide verloskundigen. Het panel is van mening dat het nieuwe curriculum daar goed bij aansluit en dat dit de verdere ontwikkeling van het vierde jaar zal ondersteunen. De opleiding heeft daarvoor genoeg connecties met het regionale werkveld. De overtuiging dat de opleiding ook in voorgaande jaren handelingsbekwame verloskundigen heeft afgeleverd die gewild zijn in het beroepenveld, is doorslaggevend voor een positief oordeel. Het feit dat de opleiding goede handelingsbekwame verloskundigen levert, weegt voor het panel zwaarder dan de vraag of deze verloskundigen (oude curriculum) ook goede praktijkonderzoekers zijn. De handelingsbekwaamheid wordt in de stages en assessments stevig getoetst.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

### 3 Eindoordeel over de opleiding

#### *Oordelen op de standaarden*

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
1 Beoogde eindkwalificaties	Goed
2 Onderwijsleeromgeving	Voldoende
3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	Voldoende

#### *Overwegingen en conclusie*

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande hbo-bachelor opleiding Verloskunde van Hogeschool Rotterdam als **voldoende**.





## 4 Aanbevelingen

Ter ondersteuning van de verbeterfunctie en de verdere ontwikkeling van de opleiding, doet het panel de volgende aanbevelingen:

Standaard 2:

- het panel adviseert naar studenten en de stagepraktijken helder te maken welke eisen er zijn ten aanzien van het wel of niet bijwonen van tweeling- en stuitbevellingen.
- Het panel adviseert de wenselijkheid en het leereffect te onderzoeken van lintstages in de klinische zorg.
- Het panel adviseert de kwaliteitscriteria voor stagepraktijken en stagebegeleiders (leerkansen, begeleiding en beoordeling) duidelijker vast te leggen en te communiceren en te onderzoeken of het volgen van de werkbegeleidingscursus verplicht gesteld kan worden voor praktijkbegeleiders (minimaal 1 per praktijk).
- Het panel adviseert de gesprekken de structurering van de stagebezoeken verder te versterken met meer criteriumgerichte gesprekken, zodat er meer afstemming komt tussen school en stagepraktijken over de competentieontwikkeling, toetsing van kennis en de te bereiken niveaus.
- Het panel ziet met de invoering van het digitale stageregistratiesysteem de mogelijkheid om duidelijk onderscheid te maken in kwaliteit van stagepraktijken door het uitgeven van een soort label of keurmerk en de mogelijkheid tot meer efficiëntie in de planning.
- Het panel adviseert de opleiding om eventuele spreiding in de tijd van stages te overwegen voor een betere benutting van het aantal stagepraktijken.
- Het panel adviseert de opleiding te blijven investeren in de voorlichting aan en werving van een meer diverse studentenpopulatie (meer studenten met andere culturele achtergronden) en meer diverse docentenpopulatie.
- Het panel adviseert de ingezette vernieuwing van het curriculum stevig door te zetten naar het vierde jaar en goed te screenen of de beoogde effecten qua onderzoeksvaardigheden, EBP, stagebegeleiding en toetsing worden behaald.
- Het panel adviseert om te blijven investeren in het opleidingsniveau van de docenten en met name de ervaring met onderzoek.
- Het panel adviseert de opleidingscommissie te faciliteren in haar verdere ontwikkeling en een goede taakscheiding te hanteren ten opzichte van de studievereniging Carmentis.

Standaard 3:

- Het panel adviseert de opleiding meer aandacht te geven aan het consistent invullen van onderbouwing bij puntentoekenning en deze met gerichte feedback ter beschikking te stellen aan studenten.
- Het panel adviseert de opleiding de beoordelingsformulieren van iedere stap in de beoordelingsprocedures duidelijk afzonderlijk te registreren.

- Het panel adviseert de criteria voor de opbouw en beoordeling van het portfolio (inhoudelijk en structurele eisen) te expliciteren en de administratieve afspraken strikt vast te leggen en op te volgen.
- Het panel adviseert de verwerking van de feedback van begeleiders voorwaardelijk te stellen voor het mogen indienen van het afstudeerverslag.
- Het panel adviseert verdere professionaliserig en afstemming van afstudeerbegeleiding en -beoordeling.

## 5 Bijlagen



## Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

### Competenties Bachelor Verloskunde Hogeschool Rotterdam

Cliëntgerichte competenties Binnen de beroepstaken zorgverlening (prenataal, nataal, postnataal, preconceptie en combinatie daarvan (integraal))	1. Diagnosticeren 2. Beleid voeren 3. Voorlichten en counselen 4. Coachen en begeleiden
Organisatiegerichte competenties Binnen de beroepstaken: zorgverlening, organisatie van zorg en professionalisering	5. Samenwerken in ketenzorg 6. Zorgdragen voor kwaliteit 7. Organiseren en beheren 8. Ondernemen en profileren
Ontwikkelingsgerichte competenties Binnen de beroepstaken: zorgverlening, organisatie van zorg en professionalisering	9. Eigen deskundigheid bevorderen 10. Onderzoeken en innoveren 11. Begeleiden en coachen van (aankomende) collega's

### Items waarop hbo-criteria zijn beschreven, gerelateerd aan Dublin descriptoren:

1. Zelfstandig adequaat handelen
2. Communiceren met experts over ideeën, problemen en keuzes
3. Verbanden leggen tussen ervaringen en theoretische concepten
4. Alternatieve mogelijkheden afwegen om te handelen in praktijksituaties
5. Een visie op de beroepstaak/beroep hebben
6. Dilemma's herkennen en daar zorgvuldig mee omgaan
7. Kritisch reflecteren op eigen handelen en ontwikkeling (bij)sturen



## Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

Tabel 1: Jaarindeling theorie- en stageblokken en onderwerpen SROV, oud-programma

Theorie- en stageblokken / Thema's						
	Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5	Resttijd
<b>Studiejaar 1</b> Beroeps-oriënterende fase	Leren lezen, schrijven en bewijzen	Een dag uit het leven van een verloskundige	Ken uw grenzen	Stage 1 <sup>e</sup> lijn Leren in de praktijk	Voorlichting tijdens de zwangerschap <i>Wat is effectief?</i>	Keuze-onderwerp / Keuzestage
<b>Studiejaar 2</b> Beroeps-voorbereiden de fase	Goede tijden, slechte tijden	Stage 1 <sup>e</sup> lijn Leren in de praktijk	De juiste keuze	Werk in uitvoering	Stage 2 <sup>e</sup> lijn Leren in de praktijk	Keuze-onderwerp / Keuzestage
<b>Studiejaar 3</b> Beroeps-voorbereiden de fase	Stage 1 <sup>e</sup> lijn Leren in de praktijk	De verloskundige in de veranderende samenleving	Stage 2 <sup>e</sup> lijn Leren in de praktijk	Een roze wolk?	Stage 1 <sup>e</sup> lijn Leren in de praktijk	Keuze-onderwerp / keuzestage
<b>Studiejaar 4</b> Beroeps-opleidende fase	Klaar voor de start	Stage 2 <sup>e</sup> lijn Afstuderen	Stage 1 <sup>e</sup> lijn Afstuderen	Stage 1 <sup>e</sup> lijn Afstuderen	Afstuderen Stage 1 <sup>e</sup> of 2 <sup>e</sup> lijn Keuze-onderwerp	Keuze-onderwerp / keuzestage

Tabel 2. Overzicht nieuw curriculum.

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3		Kwartaal 4	
JAAR 1	Prenataal (1)*	Nataal (1)	Post –nataal (1)	Leren in de praktijk 1 <sup>o</sup> lijn	Integrale Zorgver - lening (1)	Professiona - lisering (1)
	Lint stage 1 <sup>o</sup> lijn en ketenzorgstage					Organi - satie van zorg (1)
	Kwartaal 5	Kwartaal 6	Kwartaal 7		Kwartaal 8	
JAAR 2	Integrale zorgverlening (2) (prenataal, nataal risico)	Leren in de praktijk (1e lijn)	Integrale zorgverlening (2) (prenataal, nataal en postnataal risico)		Leren in de praktijk 2 <sup>o</sup> lijn	
			Organisatie van zorg (2)	Professiona - lisering (2)		
	Lint stage 2 <sup>o</sup> lijn		Lintstage 2 <sup>o</sup> lijn			
	Kwartaal 9	Kwartaal 10	Kwartaal 11		Kwartaal 12	
JAAR 3	Leren in de praktijk (1e lijn)	Leren in de praktijk (2e lijn)	Integrale zorgverlening (3) preconceptiezorg		Leren in de praktijk (1 <sup>o</sup> lijn)	
			Preconceptiezorg (3)			
	Integrale zorgverlening (3)	Integrale zorgverlening (3)	Organisatie van zorg (3)			
	Kwartaal 13	Kwartaal 14	Kwartaal 15		Kwartaal 16	
JAAR 4 ('12-13)	Minor		Leren in de praktijk (1 <sup>o</sup> lijn)	Professionalisering (3) Afstudeeropdracht	Leren in de praktijk (1 <sup>o</sup> lijn)	

\* (1) cijfer tussen haakjes geeft niveau van beroepstaak, dus het HBO criterium, aan



### **Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris**

#### De heer prof. dr. J. van der Velden, voorzitter

De heer Van der Velden is ingezet vanwege zijn voorzitterscapaciteiten en zijn inzicht binnen het vakgebied geneeskunde en op het gebied van verloskunde. Hij is voorzitter geweest van de Ministeriële Stuurgroep Zwangerschap en Geboorte (2008-2010) en is vice voorzitter van ZON onderzoeksprogramma Zwangerschap en Geboorte. Hij is onafhankelijk lid van meerdere internationale gezondheidsraden, waaronder momenteel als lid Board Eijkman Medaille Foundation (sinds 2000), lid Board Partnership Foundation for Streetchildren India (sinds 2002), voorzitter van de Stichting Kwaliteitsbevordering Gezondheidszorg Roemenië (sinds 2004), lid van Board of Governors Rutgers WPF (sinds 2007) en vice voorzitter Board Netherlands Leprosy Relief Association (sinds 2007). De heer Van der Velden is betrokken bij verschillende onderzoeken, onder meer op het gebied van verloskunde. Hij heeft daarover ook tientallen publicaties op zijn naam staan. De heer Van der Velden is eveneens ingezet vanwege zijn betrokkenheid bij de ontwikkeling van public health onderwijs aan het UMC St. Radboud, waar hij momenteel onder meer voorzitter is van het Netherlands Platform Global Health Policy & Health System Research en vice voorzitter van het National Research Programme Pregnancy & Birth. De heer Van der Velden heeft eerder als panellid deelgenomen aan opleidingsvisitaties in het wo. De heer Van der Velden heeft onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

#### Opleiding:

1992 – 1999	PhD Erasmus Universiteit Rotterdam
1984 – 1985	MSc Community Medicine LSHTM London UK (fellowship of 'Preventiefonds')
1983 – 1984	Huisartsgeneeskunde Universiteit Utrecht
1983	Tropische Edipemiologie
1979 – 1980	Tropische Geneeskunde Amsterdam
1970 – 1987	Geneeskunde Universiteit Utrecht

#### Werkervaring:

2004 – heden	Hoogleraar Public health UMC St Radboud
1998 – 2002	Directeur NSPH Utrecht
1985 – 1997	Programmaleider huisartsgeneeskunde NIVEL Utrecht
1980 – 1983	Med Officer of Health Kola Ndoto Tanzania

#### Overig:

- voorzitter Ministeriële Stuurgroep Zwangerschap en Geboorte
- vice voorzitter ZON onderzoeksprogramma Zwangerschap en Geboorte
- lid Wetenschapscommissie Fysiologische Verloskunde
- voorzitter Stuurgroep Zwangerschap en Geboorte regio west Brabant
- erkend peer Curatorium prof Eileen Hutton VUMC

#### Mevrouw J.M. Betlem

Mevrouw Betlem is ingezet vanwege haar werkvelddeskundigheid op het gebied van verpleegkunde en verloskunde en vanwege haar bestuursfunctie bij de Koninklijke Nederlandse Organisatie voor Verloskundigen. Verder is mevrouw Betlem actief betrokken bij het opleiden van co-assistenten geneeskunde en beginnende gynaecologen op de werkvloer bij het Onze Lieve Vrouwe Gasthuis te

Amsterdam. Daarnaast is zij dagvoorzitter op congressen van klinisch verloskundigen en spreker op verschillende verloskunde congressen. Voor deze visitatie heeft mevrouw Betlem onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is zij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

*Opleiding:*

1993 – 1997 Verloskunde Academie Amsterdam  
1998 propedeuse Beleid en Management Gezondheidszorg

*Werkervaring:*

- zelfstandig 1e lijns verloskunde praktijk
- (sr) klinisch verloskundige, Onze Lieve Vrouwen Gasthuis Amsterdam
- docent ambulance opleiding
- docent zwangerschapsyoga opleiding
- echoscopie

*Overig:*

- bestuurs- en beleidsfunctie Koninklijke Nederlandse Organisatie voor Verloskundigen
- voorzitter van het Verloskundig Samenwerkingsverband Amsterdam Oost
- lid adviesraad opleiding PA-Klinisch Verloskundige te Rotterdam
- lid landelijke klachtencommissie verloskundigen
- lid tuchtcollege Zwolle

*Mevrouw M.P.C. Embo MSc*

Mevrouw Embo is ingezet vanwege haar werkvelddeskundigheid op het gebied van verloskunde en vanwege haar inzicht in de internationale ontwikkelingen in dit werkveld. Bovendien heeft mevrouw Embo onderwijservaring als coördinator van de opleiding Bachelor in de Vroedkunde bij Arteveldehogeschool in Gent, waar zij lid is van de opleidingsraad en de opleidingsadviesraad Bachelor in de Verloskunde en van de opleidingscommissie van de Master in de Verpleegkunde en de Vroedkunde. Zij is actief in relevante (inter)nationale netwerken binnen het beroepenveld en betrokken bij onderzoeken op het gebied van verloskunde. Mevrouw Embo wordt regelmatig uitgenodigd voor advies of voor het geven van presentaties op nationale en internationale congressen en studiedagen. Ook heeft zij meerdere relevante publicaties op haar naam staan. Voor deze visitatie heeft mevrouw Embo onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is zij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

*Opleiding:*

2008 – heden PhD, Universiteit Maastricht, departement onderwijsinnovatie en onderwijsonderzoek  
1988 – 1991 Licentie Biomedische wetenschappen richting gezondheidswetenschappen, administratie en beheer: onderscheiding, Vrije Universiteit Brussel  
1986 – 1987 gegradueerd vroedvrouw: grote onderscheiding, Hoger Instituut voor Paramedische Beroepen  
1983 – 1986 diploma afdeling ziekenhuisverpleegkunde cat. Paramedisch hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan afdeling verpleging: grote onderscheiding, Hoger Instituut voor Paramedische Beroepen

*Werkervaring:*

- 2000 – heden coördinator opleiding Bachelor in de Vroedkunde, Arteveldehogeschool Gent  
1999 – 2000 lector opleiding Vroedkunde, Katholieke Hogeschool Gent (huidige Arteveldehogeschool)  
1994 – 1999 parttime paramedisch medewerker, Vrij PMS centrum, Brussel  
1992 – 1994 medisch afgevaardigde, Conforma N.V., Destelbergen  
1992 verpleegkundige neonatologie High Care, Universitair Ziekenhuis Gasthuisberg, Leuven  
1991 – 1992 verpleegkundige pediatrie afdeling Algemeen Ziekenhuis Heilig Hartziekenhuis, Leuven  
1987 – 1991 vroedvrouw, kraam- en verlosafdeling Sint-Vincentiusziekenhuis, Gent  
1987 verantwoordelijke materniteit Lukunga, Congo

*Overig:*

- 2009 – 2011 Lid panel screenen abstracts voor Normal Labour & Birth Research Conference  
2009 – heden Lid van Education Standing Committee (ESC) – working Group 'practice placements'  
2008 – 2010 Lid van de erkende Associatieonderzoeksgroep 'Competentieontwikkeling in het (hoger) onderwijs in de gezondheidswetenschappen'. Arteveldehogeschool en Universiteit Gent", "University College Arteveldehogeschool, Ghent University"  
2006 – 2008 lid werkgroep VLOR, Vlaamse Onderwijsraad, opleidingsprofiel Bachelor in de Vroedkunde en advies Minister Vandenbrouck over studieduur  
2005 – heden lid Wetenschappelijke vereniging Studiecentrum voor Perinatale Epidemiologie, vertegenwoordiger zelfstandige vroedvrouwen van Vlaamse Organisatie van Vroedvrouwen  
2004 – heden lid Adviesgroep European master of Sciences in Midwifery  
2004 – 2010 lid plannificatiecommissie Ministerie van Volksgezondheid  
2001 – heden voorzitter Internationale Leerstoel Francine Gooris, Arteveldehogeschool  
2001 – 2010 lid adviesgroep tijdschrift Centrum voor Relatievorming en Zwangerschapsproblemen  
2000 – heden werkgroep opleiding VLOV, Vlaamse organisatie voor vroedvrouwen

*Mevrouw dr. D. Joosten-ten Brinke*

Mevrouw Joosten-ten Brinke is ingezet vanwege haar onderwijsdeskundigheid. Zij is als onderzoeker toetsen en beoordelen Learning & Cognition verbonden aan de Open Universiteit. Daarnaast is zij als Lector 'Eigentijds toetsen en beoordelen' verbonden aan Fontys Hogescholen bij de lerarenopleidingen. Zij heeft onderzoek uitgevoerd naar de benodigde en de gewenste toetskennis en -kunde van lerarenopleiders, leraren en studenten, de mogelijkheden van EVC en computer gebaseerd toetsen. Mevrouw Joosten-ten Brinke heeft tientallen publicaties op haar naam staan. Zij heeft in 2011 als panellid deelgenomen aan een opleidingsvisitatie voor NQA en auditdeskundigheid opgedaan bij een aantal externe beoordelingen van opleidingen bij de Open Universiteit. Voor deze visitatie heeft mevrouw Joosten-ten Brinke onze handleiding voor panelleden ontvangen en in een voorbereidende vergadering is zij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

*Opleiding:*

- 2004 – 2008 Open Universiteit Nederland, Assessment of Prior Learning. Verdediging proefschrift oktober 2008.  
1985 – 1990 Universiteit Twente, Toegepaste Onderwijskunde

*Werkervaring:*

- 2011 – heden Onderzoeker (computergebaseerd) toetsen en beoordelen, Learning & Cognition, CELSTEC, Open Universiteit
- 2010 – heden Lector 'Eigentijds toetsen en beoordelen' Fontys lerarenopleiding Tilburg
- 2009 – heden Begeleiding aio-onderzoek (K. Rajagopal 'Personal Learning Networks', G. Geitz 'self-efficacy, goal orientation and feedback', K. Meusen 'formative assessment in school transition')
- 2010 – heden Oprichting kwaliteitscommissie landelijke kennistoetsen (i.o.v. HBO-Raad)
- 2010 – heden Ontwikkeling onderwijsmodule 'digitaal toetsen' tbv minor ICT en onderwijs (FLOS)
- 2008 – heden Tutor 'basiskwalificatie onderwijs' modulen toetsing
- 2008 – 2010 Projectleider 'computergebaseerd toetsen OUNL'
- 2006 – 2010 Evaluatieonderzoek 'EVC bij hbo-instellingen'
- 2006 – 2010 Beoordelaar certificering EVC-assessoren
- 2006 – 2008 Projectleider 'implementatie EVC'

*Overig:*

- ICO stafid
- Lid ICO themagroep 6 Assessment, Evaluation & Examination
- Redactielid tijdschrift Examens, Tijdschrift voor de toetspraktijk. 2007 - heden
- Afgevaardigde namens CvB in convenantpartners EVC ter ondersteuning van de landelijke kwaliteitscode EVC. (2007 - heden)
- Lid bezwaarcommissie EVC. SIKB, Gouda.
- Reviewer voor International Conference on Advanced Learning Technologies (ICALT)
- Reviewer voor Journal of Educational Technology and Society (ETS)

Mevrouw J.A.M. van Ham

Mevrouw Van Ham is ingezet als studentlid. Zij volgt de hbo-bacheloropleiding Verloskunde aan de Academie Verloskunde te Maastricht. Mevrouw Van Ham is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is mevrouw Van Ham aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

*Opleiding:*

- 2008 – 2012 Academie Verloskunde Maastricht  
Minorkeuze: Research in Midwifery
- 2002 – 2008 VWO Sondervick College, Veldhoven (natuur en gezondheid)

*Werkervaring:*

- 2007 – 2012 Verkoopmedewerkster Coop Tholen, Wintelre
- 2010 – 2011 Hulp in het huishouden Regionale Stichting Zorgcentra de Kempen, Bladel
- 2006 – 2007 Cafeteria medewerkster Cafeteria D'n Toon Vessem

Mevrouw ir. M. Dekker-Joziassse

Mevrouw Dekker is ingezet als NQA-auditor. Zij heeft ruime ervaring met visitaties in alle sectoren van het hbo en in het wo. Zij bezit auditorkwaliteiten vanwege jarenlange visitatie-ervaring en heeft cursussen gevolgd bij Lloyd's, daarnaast verzorgt zij trainingen over het visitatie- en accreditatiestelsel

voor auditoren hoger onderwijs. Haar kennis van het hoger onderwijs is ondermeer ontstaan door docentschap WU en onderwijskundige cursussen. Mevrouw Dekker heeft in het najaar van 2010 deelgenomen aan de training van de NVAO en is gecertificeerd secretaris.

*Opleiding:*

1983 – 1989 Opleiding Tuinbouwplantenteelt, Wageningen Universiteit  
1977 – 1983 VWO, Christelijke Scholengemeenschap Walcheren te Middelburg

*Werkervaring:*

2004 – heden NQA: senior auditor, adviseur en accountmanager  
1995 – 2004 Beleidsmedewerker afdeling Kwaliteitszorg, HBO-raad, 7 visitatietrajecten in diverse sectoren/domeinen van het hbo.  
1991 – 1995 Toegevoegd docent Wageningen Universiteit, vakgroep Tuinbouwplantenteelt, belast met onderwijsontwikkeling  
1990 – 1991 Adviseur bij Tuinbouwkundig Adviesbureau

*Cursussen:*

Training Auditor Hoger Onderwijs, oktober 2003, NQA i.s.m. Lloyd's Register  
Tweedaagse cursus Interne Kwaliteitsaudits, december 2002, Lloyd's Register



## Bijlage 4: Bezoekprogramma

### Dag 1: 6 september 2012

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers
12.30 – 13.30	Lunch en kennismaking	Panel
13.30 – 14.00	Introductie N@tschool en rondleiding	Panel
14.00 – 16.30	Materiaalbestudering: - Studiemateriaal - Studentmateriaal - Alle door NQA geselecteerde scripties - Evaluaties	Panel
16.30 – 17.00	Spreekuur ( <u>gesprek met 1 studente</u> )	
17.00 – 18.30	Vorbereiding naar aanleiding van studiemateriaal	Panel

### Dag 2: 7 september 2012

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers (rol in gesprek)
08.30-09.15	Gesprek met panel	<u>Docenten/beoordelaars afstudeeropdracht en PvB 4:</u> - Truus Verburgt, (AO) - Stans Verschuren (AO) - Leonie Welling, (AO & PvB 4) - Lotte Beers (AO & PvB 4) - Crista Hoeksema (PvB 4) - Elaine Joziase (lid BVC) - Corrie Lodewikus, verloskundige stagebegeleider en werkveldassessor
09.30-10.15	Gesprek met panel	<u>Alumni en studenten afstudeerfase jaar 4<sup>4</sup>:</u> - Yvonne Noordermeer (2011) - Renate Simmelink (2011) - Janita Speksnijder (2012) - Fenneke Meijer (2012) - Amanda Broere (5e jaars) - Bianca Fest (5e jaars) - Elisabeth de Witt (5e jaars) - Marlot Peters (5e jaars)

<sup>4</sup> Deelname door 4<sup>e</sup> jaars vertragers, andere vierde jaars waren nog niet gestart en nog niet in afstudeerfase

10.30-11.15	Gesprek met panel	<u>Studenten jaar, 2, 3 en 4<sup>5</sup>:</u> - Ester Muis (jaar 2) - Irene Sonneveld (jaar 2) - Femke van Winden (jaar 3) - Marlene Oomes (jaar 3) - Corine Roeleveld (jaar 4) - Heidi Tousain (jaar 4 )
11.30-12.15	Gesprek met panel	<u>Vertegenwoordiging van docententeam:</u> spreiding naar studiejaren, vakgebieden, speciale taken: - Annemarie Lodder (SLC en praktijkdocent jr 2-4, assessor) - Ina van Zessen ( SLC 2011 jaar 1, 2012 jaar 2 en Sova alle jaren, assessor) - Femmy van Gessele ( tutor, vaardigheidsdocent en praktijkdocent jaar 1 en assessor) - Linda Aten ( coördinator jaar 1 & 2, tutor jaar 1 en vaardigheidsdocent jaar 3 en assessor) - Leonie Welling ( coördinator jaar 3 & 4, tutor jaar 3, docent minoren en assessor) - Stans Verschuren ( docent EBP alle jaren en tutor jaar 2 en assessor) - Corrie Lodewikus, verloskundige stagebegeleider en werkveldassessor - Willemijn Bos (stage coördinator, tutor jaar 1 en praktijkdocent)
12.15-13.15	Lunch	
13.15-13.45	Gesprek met panel	<u>Naam (rol)</u> - Eric Steegers, hoogleraar verloskunde en prenatale geneeskunde, Erasmus MC - Hanneke Torij, associate lector Academische Werkplaats Zwangerschap en Geboorte - Marion van Harn, onderwijsmanager - Truus Verburgt, coördinator afstudeeropdracht - Kirsten Heetkamp, onderzoeker en promovenda

<sup>5</sup> Geen 1<sup>e</sup> jaars, deze waren nog maar net vier dagen op de opleiding



14.00-14.45	Gesprek met panel	<u>Opleidingsmanagement:</u> - Hans van der Moolen, voorzitter directie IVG - Marion van Harn, onderwijsmanager
15.00-15.45	Gesprek met panel	<u>Examencommissie, toetscommissie, opleidingscommissie, curriculumraad, beroepenveldcommissie</u> - Titia van Eijndhoven (examencie), - Willemijn Bos ( toetscie), - Ans Pellikaan ( vz opleidingscie), - Crista Hoeksema (vz curriculumraad, co studentzaken), - Eric Entken (curriculumraad) - Ad Nuijten ( secr. beroepenveldcie)
15.45 – 16.45	Overleg panel – pauze voor deelnemers	
16.45 – 17.30	2 <sup>e</sup> gesprek met management, inclusief terugkoppeling	Alle betrokkenen



## **Bijlage 5: Bestudeerde documenten**

### Standaard 1

- Beroepsprofiel van de verloskundige. KNOV, dec. 2005
- Beroepsprofiel van de verloskundige, samenvatting
- Landelijk opleidingsprofiel Verloskunde, 2007
- Inhoudelijk opleidingskader Bachelor Verloskunde, 2012
- (oud curriculum) Kernsituaties per Proeve van Bekwaamheid
- (oud curriculum) Werkdocument Blauwdruk, 2004
- (nieuw curriculum) Competentieprofiel VAR, 2011
- Overzicht en verantwoording competentieprofielen SROV-VAR-BA VKV

### Standaard 2

- Visie en beleidsplan Leren in de praktijk, 2012
- Handleiding Leren in de praktijk
- Handleiding Leren in de praktijk voor praktijkbegeleiders
- Studiehandleiding 4<sup>e</sup> jaar, startbekwaam, 2011
- Literatuurlijst 2011-2012
- Literatuurlijst 2012-2013
- Inhoudelijk opleidingskader Bachelor Verloskunde, 2012
- Onderwijs en Examenreglement Verloskunde, 2011-2012

### Standaard 3

- Toetsbeleid IvG, 2011-2015
- Toetsplan Verloskunde, 2012
- (oud curriculum) Handleiding Proeve van Bekwaamheid, 2010
- (oud curriculum) Overkoepelende criteria niveaus, behorend bij handleiding PvB
- (nieuw curriculum) Handleiding Competentie Assessment, 2011
- Studiehandleiding 4<sup>e</sup> jaar, startbekwaam, 2011

### Overig

- Kritische Reflectie Bachelor Verloskunde, 2012; met daarin:
  - Samenvattend overzicht docenten
  - Overzicht gastdocenten
  - Overzicht contacten met werkveld
- Overzichtslijst afgestudeerden 2010-2011 en 2011-2012

Diverse achtergrond documenten waren voorafgaand en tijdens het bezoek beschikbaar via het informatiesysteem Compliance Manager van de Hogeschool Rotterdam



## **Bijlage 6:   Overzicht bestudeerde afstudeerwerken**

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen.

### **2011**

- 813739
- 813707
- 813712
- 813729
- 813738
- 813742
- 799910

### **2012**

- 813702
- 815837
- 815429
- 797050
- 815295
- 770927
- 803733
- 810683



## Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency



Bladnummer 3

### Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de

Opleiding: Verloskunde

Instelling: Hogeschool Rotterdam

Visitatiedata: 6 en 7 september 2012

Ondergetekende: JJ van der Molen

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: voorzitter directie

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening: 

Datum: 27-9-2012